...ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 68 (11666)
1968 оной мартын 21,
четверг

сэн 2 мүнгэн

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯА— ДЕПУТАДУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ГОЛ ШЭГЛЭЛ

Һаяхан Кабанскын аймагай «Байгал» совхозой һаалишан Антонина Никифоровна Бояршина аяар холын Аха нютагаар ябажа ерэбэ. Россин гүрэнэй дээдэ засагай түлөөлэгшэ—РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат нүхэр А. Н. Бояршина һунгагшадайнгаа урда тоосоогоо хэхэеэ тиишэ зорёо юм.

Антонина Никифоровна Бояршина БурАССР-эй Верховно Соведэй депутат мүн лэ юрын һаалишан Ольга Умдареевна Аюшеева хоёр һунгагшадаараа уулзалгын суглаануудта сугтаа ябажа, арадай албатан гэһэн уялгаяа ямар зэргээр дүүргэжэ байһан тухайгаа, өөһэдынь түлөөлдэг гүрэнэй дээдэ зургаануудай хэжэ байһан хүдэлмэри, зорилго тушаа хөөрэбэд, хүн зоной шэнэ һанамжа, эрилтэнүүдые тодорхойлбод.

Совет арадай ажабайдалда үнгэрһэн жэл мартагдашагүй. Түрэл гүрэнэймнай табин жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй, СССР-эй болон РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй ойн баярай хамтын ехэ хуралдаанда хабаадалсаһан золтой байһан тухайгаа, тэндэ абтаһан тогтоол, шиидхэбэринүүдэй, түүхэтэ документнүүдэй гүн гүнзэгы удха шанар тушаа нүхэр А. Н. Бояршинагай сэдьхэлээ хүдэлгэн, хапи халуунаар хөөрэһэниинь һунгагшадта илангаяа хүндэтэйгөөр хүлеэгдээ. Түйлаһан түүхэтэ амжалтаяа арьбадхан, коммунизмын замаар түрэл ороноо улам саашадань хүгжөөхэ, хүн зонойнь һуудал байдал бүри ехээр дэбжээхэ шэнэ табан жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын тула бүхы совет хүнүүд шэнги Ахын аймагай ажалшад хүсэ шадабаряа гамнахагүйбди гэжэ уулзалгын суглаануудай дээрэ найдуулаа.

Аймагайнгаа ажахын, соёл культурын хүгжэлтын талаар депутадуудтаа урда тээнь захиһан һанамжа, дурадхалнуудайнгаа амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн, дүүргэгдэжэ байһанда һунгагшад баяр баясхалан хүргөөд, зарим тэды дурадхал, һанамжануудаа оруулаа. Депутадуул нүхэд Бояршина, Аюшеева гэгшэд арад зоной аша туһын тулада, һунгагшадай найдаһан этигэлынь хүсэдөөр харюулхын тулада үнэн сэдьхэлһээ оролдонобди, оролдохошьебди гэжэ хэлээ.

Үргэн олон һунгагшадтаяа ходоо нягта халуун барисаатай байхые, хамтын ажалда тэдэнэрые эдэбхитэйгээр хабаадуулхые, али болохо һанамжа, дурадхалнуудыень бэелүүлхые оролдрхо ябадал депутадуудай хүдэлмэрич гол шэглэл болоно. Энэшье ойлгосотой ёһотой. Нютагай Соведүүдһээ эхилээд дээдын Соведүүд хүрэтэр өөһэдынгөө эльгээһэн һунгамалнуудаар—депутадуудаараа дамжуулан, ниитэ арад зон гүрэн түрын хэрэг шиидхэлсэхэ үндэр үүргэеэ бэелүүлнэ. Тиимэһээ һунгагшын һанамжа, дурадхал, захяа эрилтэ бүхэндэнь анхаралтайгаар хандаха, олониитэ зониие засаг зургаанай, эмхидхэлэй болоод хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ шалаал һаа олоор, эдэбхитэйгээр хабаадуулха гээшэ депутат бүхэнэй нангин уялга болоно.

Һунгуулиингаа округуудта депутадуудай ябуулдаг хүдэлмэри хэр урагшатайб, һунгагшадай дурадхал, захянууд хэр зэргэ дүүргэгдэнэб гэжэ анхарагдаха зэргэтэй. Республикымнай аймагуудай сельскэ сомоной, поселкоһо Соведүүдэй олонхинь һунгагшадай захяа, дурадхалнуудай ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай үнгэрһэн жэлэй һүүлшэгээр, шэнэ оной эхээр сессинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэһэн, гүйсэдхэхэ комитедүүд, депутадуул хүдэлмэри тухайгаа һунгагшадайнгаа урда тоосоһон, ажалшадай зүгһөө дурадхагдаһан шэнэ һанамжа, захяанүүдые дүүргэхэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалһан байна.

Һүүлшын зарлалаар нютагай Соведүүдэй һунгагдаһанһаа хойшо нэгэ жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо депутадуудай һунгуулиингаа округуудта эмхидхэһэн, үүсхэһэн хүдэлмэриин зарим тэды дүн дээрэһээ харахада, городууд, ехэнүүд һуурин тосхонуудай округуудһаа һунгагдаһан бүлэг депутадуул һунгагшадайнгаа дурадхал, захяануудай дүүргэлтын түлөө хамтынгаа хүсөөр оролдодог, али нэгэн ниитын хэрэгтэ ажалшадые эмхид-хэн элсүүлдэг байна. Тиидэг заншалтай газарта урагшатай һайн ниитэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй сельскэ Соведэй бүлэг депутадууд Хэрэн тосхонойнгоо һунгагшадай дурадхалаар һууринаа болбосон түхэлтэй болгохын тула горитойхон хүдэлмэри хээ. Депутадууд нүхэд Покровский, Зверев, Лопсонов гэгшэдэй үүсхэлээр ажалшад олоороо воскреснигүүдтэ хабаадуулагдажа, Хэрэн горхон дээрэхи хүүргын барилга нилээд түргэдхэгдэжэ, богони болзор соо бүтээгдээ. Мүн лэ тосхоной депутадуудай үүсхэл оролдолгоор Эрхүү хотоһоо 1500 хэһэг жэмэстэ модон—ранеткэ асарагдажа, Хэрэн тосхондохи саад үргэдхэглэһэч. айлнууд газаагуураа олон модо һуулгаһан байна. Мүнөө хабар тосхонойнгоо харгы, үйлсэнүүдые улам болбосон түхэлтэй болгохын, шэнэ барилгануудые түргөөр бодхоохын түлөө тэндэхи сельскэ болон аймагай Соведүүдэй депутадууд тодо һонор хэмжээнүүдые хараалаад, тэдэнээ дүүргэхын тулада һайн бэлэдхэл, эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулжа эхилээ.

Арадай албатан гэһэн хүндэтэ нэрэдээ хүрэмөөр бүхы депутадуудайнгаа хүдэлхын тулада Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитет саг үргэлжын анхарал оролдолго, бодото туһаламжа үзүүлжэ байха зэргэтэй. Энэ талаар Улаан-Үдэ городой Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдэлмэри жэшээ болоолтой. Һунгагшадай захяа, дурадхалнуудай дүүргэлтые хинан шалгаха хэрэгтэ тус Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, тэрэнэй таһагууд эдэбхитэйгээр хабаадахатаяа хамта энэ хүдэлмэридэ ниитын эмхинүүдэй хүсэ үргэнөөр хэрэглэдэг юм.

Худалдаа наймаапай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые шэнээр бариха, үргэдхэхэ талаар һунгагшадай дурадхаһан хэмжээ ябуулганууд хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байнаб гэжэ һаяхан тус райондо шалгалта хэгдэбэ. Соведэй гүйсэдкомой худалдаа наймаанай ниитын таһагай эдэбхитэд хиналтын хүдэлмэриин гол түлэбые ябуулжа, шалгалтын дүнгөөр тодорхой һанамжаяа оруулһан, тэрэнэйнь үндэһөөр гүйсэдхэхэ комитет худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай хүдэлмэри улам саашадань һайжарvулан үргэдхэхэ тушаа тодорхой шиидхэбэри гаргаһан байна.

Улаан-Үдэ городой, районуудай Соведүүд һунгуулиин округуудта депутадуудай хүдэлмэри улам эдэбхижүүлхын зорилгоор бүхы городой арадай һунгамалнуудай зүблөө татадаг, «Депутадай үдэр» үнгэргэдэг юм. Эндэ һаяхан болоһон «Депутадай үдэр» городой һунгагшадай захяа, дурадхалнуудай хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал табигдажа, тэрээн тушаа һонирхолтой хөөрэлдөөн дэлгэрээ. Һунгуулиингаа округуудта хэжэ байһан хүдэлмэри тушаагаа депутадууд хөөрэлдэжэ, һайн һайн дүй дүршэлөө андалдаһан, үшөө шиидхэгдээгүй зорилгонуудаа хайшан гэжэ бэелүүлхэ тухайгаа зүбшэлсэһэн байна. Һуралсал хэшээлэй нимэ түхэл маягтайгаар, тодорхой һонороор депутадуудай хүдэлмэриин шухала асуудалнууд тушаа хөөрэлдэхэ, зүбшэхэ ябадал бэшэ тээгүүр дэлгэрүүлбэл, ехэ туһатай байгаа. Урдахи зорилгоёо һайнаар ойлгожо, тэрэнээ хайшан гэжэ, ямар онол аргаар дүүргэхэб гэжэ тодорхойгоор мэдэжэ абабал, депутат өөрынгөө албата уялга улам амжалтатайгаар бэелүүлхэ ха юм.

Ажалшадай депутадуудай Совет бүхэнэй харюусажа, эмхидхэжэ байгаа олон һалбарита ажал ябуулгань гол түлэб депутадуудайнь хүдэлмэриһөө, эдэбхи үүсхэлһээнь дулдыдадаг. Һунгагшадай дунда Соведүүдэй ябуулдаг албан захиргаанай, эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие мүнөөнэй эрилтын хэмжээндэ хүргэхэ хэрэгтэ депутадуудай үүргэ тон ехэ. Һунгагшадтаяа саг үргэлжын нягта холбоо барисаа байгуулжа, тэдэнэрэйнгээ эрилтэ хэрэглэмжэдэ анхаралтайгаар хандажа, саг соонь дүүргэхые оролдодог байха гээшэ депутадай зайлашагүй уялгань мүн.

ТАБАН ЖЭЛЫЕ—БОЛЗОРҺОО УРИД!

ЗАЛУУРШАН

СЭЛЭНГЫН аймаг. Нина Будаева партиин гэшүүндэ кандидат боложо абтанхай. Зургаан жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлжэ, ажалай дүй дүршэлтэй болоо. Жэл бүри абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэнэ.

— Мүнөө хабарай хагсуу сагай орожо байхада, энэ һаалишан ямар амжалта туйланаб гэжэ һонирхоходо:

— Нинэмнай үнеэн бүриһөө үдэртэ арба гаран килограмм һү абана,—гэжэ нүхэдынь хөөрэлдэнэ.—Үнгэрэгшэ хоёр һарын туршада үнеэн бүриһөө 673 килограмм һү һаажа, тэрэ аймаг соогоо гурбадахи һуури эзэлбэ.

Хододоо түрүү ябадаг залуу коммунистка Москва выставкэдэ ошоо, оло дахин грамота болон үнэтэ шанда хүртөө. Мүнөө Нина Будаева ахалагша һаалишанай уялга даажа байна. Залаагай энэ фермэ XX партсъездынгээ нэрэмжэтэ колхоздо түрүү ябана. Һаалишан нүхэр Будаева табан жэлэйнгээ даалгабариие болзорһоонь урид бэелүүлхые хүсэнэ.

Фермынгээ ажалые эмхидхэлсэжэ, өөрөө жэшээ харуулжа ябадаг хадань тэрэниие замай залууршан гэжэ хүнүүд дэмы хэлсэнэгүй ха.

С. БИЛИКТУЕВ,
колхозой гэшүүн.

ОРОЛДОСЫН АШААР

Колхоз, совхозуудай шэнэ барилгануудые түргөөр, һайн шанартайгаар бодхоохын тула республикымнай хүдөө нютагуудта материально-техническэ бааза байгуулагдаа.

Галуута-Нуурай барилгын материалнуудай участогай коллектив хүдөөгэй барилгануудта һайн туһаламжа хүргэнэ. Тэдэнэр барилгын материалай шанар һайжаруулха ба шэнэ продукци элбэгээр гаргахые оролдоно.

Участогай хүдэлмэришэд үйлэдбэриин арга боломжо, үлэгдэл хэрэглэжэ, байрын гэрнүүдэй үүдэ хэжэ эхилээ. Эдэ үүдэн шэнэ түхэлтэй, бүхэ һайн, хүнгэншье юм. Участогай модо хюрөөдэлгын цехэй хүдэлмэришэд мастер Надмитовай хүтэлбэри доро түрүүшын 30 үүдэ хэжэ, барилгада эльгээбэ.

Тус цехэй коллектив март һарын дүүрэтэр шэнэ түхэлэй олон үүдэ хэхээр хараалһан байна.

Ю. МЕЩЕРЯКОВ.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Бутэд Банзаракцаевагай даадаг отарын хонишод жэлэй эхинһээ хойшо отарынгаа 608 хонинһоо 628 хурьга абаад, хоролтогүйгөөр түлжүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: отарын хонишон Шакур Шакирзанов хурьгадтаа силос эдюулжэ байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

...—МОДО ...ЙЙ ГАБШАГАЙ ...АРА ...ХАД ...ЫН ДҮН

...» комбинадай модо ...приятинуудай хү... һарын түрүүшын ...дүн гаргагдаба. Габ... бүтээсэ ехэтэйгээр ...э мүрысэһэн лес...дундаһаа Баргажа...өогой леспромхо...түрүүлжэ ябана. ...ын 15 хоногой даа...р 1750 кубометр ...эн, шэрэһэн байна. ...і леспромхозой хү... һайн үрэ дүн туй...рын даабариһаа га...00 кубометр модо ...Байгалай, Хориин, ...саанай леспромхо... бүтээсэ ехэтэйгээр ...ай бүтээсэ дээшэ...

..., Горхоной, Барга...скэ, Хүрбын лес...ективүүд габшагай ...ар хүдэлжэ байна. ...нуудта ажалай бү...нина, тракторнуудаа ...атайгаар хэрэглэ...саадолго гаргаагүй ...леспромхозуул гээг...байна.

...удай хамһабариин ...хүдэлмэришэд ха...һан арга болом...эглээ һаа, тэдэнэр ...жалда хабаадуулаг...шүүлэй жэшээгээр ...нуудаа хоёр-гур... хүдэлгэхэ, түрүү ...эрүүлхэ хэрэгтэй. ...ньё дутагдал усад...оо соо модо бэлэд... түсэбые үлүүлэн ... леспромхозуудта

Н. ТЮРНЕВ.

...ОГИИН

...леспромхозой модо...й хоёр һарын тү...аба мянган кубо...һан юм. Модо бэ...гэжэ соносхогдоһон ...ажалайнгаа эршэ ...даабаряа үлүүлэн

...туршада 21.500 ...бэлдагдэжэ, зөөг...тор бүхэндэ дааба...40—50 кубометр

..., түрүү техноло...эй ашаар ажа...үлэгдэнэ. Ба... олон бригаданууд ...ондо оруулагдаа. ...материальна урма... түримда орохоор ...тус леспромхоз...материал гамтайгаар ...болоо.

... Козлов, В. М. Пар...хелев, А. М. Голу...ков гэгшэдэй да...ско бригаданууд ... бүтээсэ ехэтэй... Эдэ бригадануудай ...инигөө даабариие ...жа, түсэбһөө га...кубометр модо бэлэд...

...да бүтээсэ ехэтэй...ай ашаар кварта... болзорһоонь урид ...һаа гадуур 4—5 ...модо бэлдэхэ гэ...й модошод мүрысэ...

Н. ПЛАТОНОВ.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ТРАКТОР ЗАҺАБАРИЛГЫН ЯБАСА ТУХАЙ

1968 оной мартын 15-най мэдээн

Аймагууд	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр
Баргажанай	79
Бэшүүрэй	72
Зэдын	84
Яруунын	92
Баунтын	—
Загарайн	76
Захааминай	69
Кабанскын	82
Прибайкалиин	91
Хэжэнгын	79
Хяагтын	88
Мухар-Шэбэрэй	88
Сэлэнгын	77
Түнхэнэй	87
Ахын	—
Улаан-Үдын	75
Хориин	82
Хойто-Байгалай	—
Республика дотор бүхыдөө	82

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

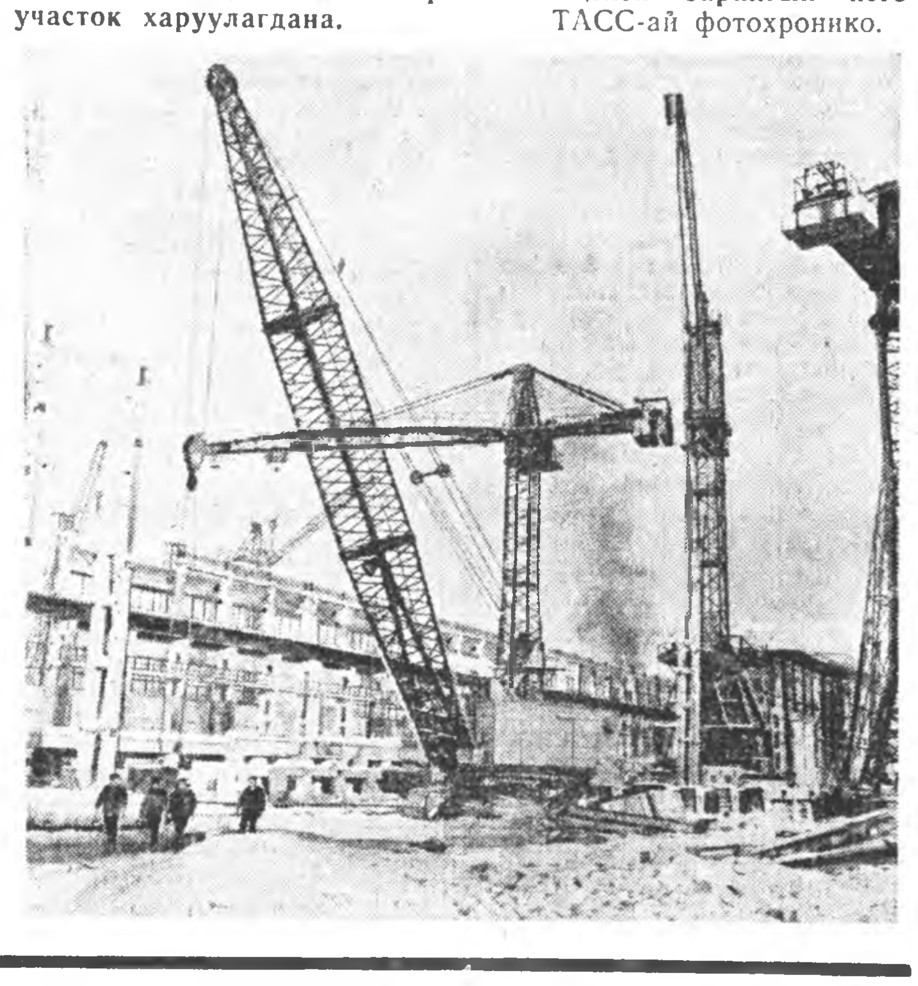
Хабарай дулаан саг ерэжэ, аймагай нютаг бүхэндэ барилгын ажал улам үргэдэнэ. Тиигэжэ үбэлдөө барилгын модо, шулуу бэлэдхэһэн дархашуул гол ажалаа эхилбэ. Погранична совхоздо хонидой байра, гэрнүүд баригдажа байна. Хяагтын совхозой түб — Хираан-Адаг тосхондо найман жэлэй һургуулиин байшан бодхоохо хүдэлмэри хэгдэнэ. Тус тосхондо үбэлэй хүйтэн сагташье барилгын ажал һаатуулагдаагүй. Энэ жэлдэ хоёр дабхар 2 гэр ашаглалгада үгтэхэ, малшадай 16 бүлэ болбосон түхэлтэй байратай болохонь. Энэ барилга хэжэ байһан 466-дахи ПМК-гай эрхим барилгашан В. В. Садзяк гэгшын хүтэлбэрилдэг бригада эршэмтэй һайнаар хүдэлнэ.

Мүн Хяагта хотодошье хэдэн олон барилганууд бодхоогдожо байнхай. Эдэ үдэрнүүдтэ больничына городогой барилга түлэг дундаа ябуулагдана. Гадна 25 квартиратай гурбан дабхар гэр баригдана. Хотын түб талмай шадар 600 хүнэй һууритай соёлой байшан ба бусад олон барилганууд бодхоогдожо эхилээ. Эдэ бүхы барилганууд гол түлэб оньһожоруулагдаһан нүүдэл колонныһ барилгашадай хүсөөр хэгдэнэ.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй эхинһээ Братскын металлургнууд түсэбһөө гадуур хэдэн арбаад тонно алюмини гаргаһан байна. Братскдахи алюминиин завод урган хүгжэжэ байһаар. Заводой барилгашад табан жэлэй түсэбые 1970 оной ноябриин 7 болотор дүүргэхээр шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: электролизно цехэй барилгын нэгэ участок харуулагдана. ТАСС-ай фотохронико.

...эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...В. И. ТИТОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ...СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ...РАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

...ын партийна, советскэ органуудта олон жэлдэ ...лаһанайнь түлөө, 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашаКПСС-эй Кабанскын райкомой нэгэдэхи секре... ТИТОВ Василий Иннокентьевичые Буряадай ...рховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй гра...аха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. СЫРЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

...хото, Соведүүдэй байшан. 1968 оной мартын 20.

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХОЛБООН ҮРГЭДХЭГДЭНЭ

Научна шэнжэлэлгэнүүдые эмхидхэлгэ ба түсэблэлгөөр дүй дүршэлөө халан абалсаха, наука ба техникын талаар совет-венгер харилсаа холбоо үргэдхэхэ асуудалаар хэлсээн Наука ба техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй Комитедтэ мартын 19-нэй үглөөгүүр эхилээ.

Энергетикын, нефтехимиин, металлургиин, электротехникын, радиопромышленностиин, арадай ажахын бусад һалбаринуудай талаар гурбан зуу шахуу асуудалые совет ба венгер мэргэжэлтэд хамтадаа шэнжэлэн шиидхэхэ байна. Дизель-поезднуудые, хүдөө ажахын научна лабораторинуудые байгуулха ба бүтээн гаргаха, автобусуудые, тэрэ тоодо тэдэнэй узелнууд, агрегадууд болон детальнуудые адли болгохо зорилгонуудые тэдэнэр хамтаараа шиидхэхэ юм.

Дүй дүршэлөө халан абалсахадаа али али тала экономическа горитой ашаг туһада хүртэхэ. Жэшээлхэдэ, «Дружба» гэжэ радиорелейнэ системын проект хамтын хүсэл оролдолгоор зохёогдожо, гүрэнүүд хоорондын комиссиин үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө. Шэнэ системэ 12,5 мянган километр утатай радиорелейнэ лининүүдые татаха арга олгохо, телефонно хөөрэлдөөнүүд ба радиограммануудһаа эхилээд, фототелеграф ба хара сагаан дохёо, үнгэтэ телевидени хүрэтэр эгээн лэ элдэб янзын мэдээсэлнүүдые нэгэн доро һайн шанартайгаар дамжуулгые хангаха байна.

(ТАСС-ай корр.).

Һүлэй һонин

ВЬЕТНАМ АРАДАЙ ҮНЭН ХЭРЭГ ИЛАХАЛ!

Ази, Африкын оронуудтай һанал нэгэдэлгын советскэ комитет, Вьетнамые дэмжэхэ советскэ комитет мэдүүлгэ толилжо, Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ Урда Вьетнамай арадай бүхы хүсэнүүдые нягтаар жагсааха зорилгоор Урда Вьетнамай НФО-гой ЦК-гай президиумэй мэдүүлгые дэмжэжэ байһанаа элирхэйлээ.

Национальна сүлөөрэлгын фронтын политическэ ба сэрэгэй амжалтанууд, национальна ба эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй, бусад патриотическа организацинуудай союзые байгуулга, Урда Вьетнамай городууд болон тосхонуудай бүри үргэн олон хүн зоной тэмсэлдэ бодолго—элэ бүхы баримтанууд американ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн, Эхэ ороноо абархын түлөө тэмсэлдэ Урда Вьетнамай бүхы арад бодоо гэжэ үнэмшэстэйгөөр харуулжа үгэнэ гээд мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Совет олониитэ тэмсэжэ байгаа вьетнам арадта али бүхы дэмжэлгэ ба туһаламжа саашалаашье үзүүлхэ, баатарлиг Вьетнамтай һанал нэгэдэлгын бүгэдэ арадай хүдэлөөе эсэнэ сусашагүйгөөр хүгжөөн үргэдхэхэ гээд һанал нэгэдэлгын советскэ комитедэй ба Вьетнамые дэмжэхэ советскэ комитедэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

ОЧЕРК

НЭГЭДЭХИ СЕКРЕТАРЬ

(Райкомой секретариин нэгэ үдэр)

Совхозой директорэй кабинет соо тэсэшэгүй бүгшэм болошобо. Хэнэйшьеб сонхо сэлихэтэй хамта газааhаа эртын хабарай арюун агаарай урасхал таhалга руу заахан горхонуудай эхин дуунай абяа, шубуухайнуудай баярта шэбэнээ туун асарба. Шэрүүн абари зан харуулан hууhан хүнүүд гэнтэ хүхюутэй дорюун, үгэ хүүртэй болошонод. Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь Василий Иннокентьевич Титов суглараhан хүнүүдые шарайшалан хаража, тэдэнэрэй үнгэрэгшэ ажахын жэлэй дүнгүүдые бүхы талаhaань хаража, зүб сэгнэлтэ үгэхые, нюур шарай харангүй партийна шүүмжэлэл гаргахые, дурадхал оруулхые шагнажа hуухадаа, «иимэ зоноор ямаршье бэрхэшээлые дабажа болохоор» гэжэ сэдьхэн, досоогоо баясана. «Эдэнэй алинииненьшье ажахын бүри харюусалгатай тушаалда дэбжүүлмээр... Өөрынгөө хэрэг ажалые ёhотойгоор мэдэхэ мэргэжэлтэд даа... Хүнүүд ямар түргэнөөр болбосорон ургана гээшэб...»

— Үгы, Георгий Михайлович, ши hанамжануудаа тодорхойгоор баримталан хэлыш. Ерэхэ зун hаамхай үнеэдээ хаана харууhалхабибди? Баhа нуга сабшалангаа гэшхүүлэн түйбүүлхэ гүбди?—гэжэ главна агроном Белоусовые совхозой директор Петр Иванович Зубакин таhа шүүрэнэ. Георгий Михайлович арсана:

— Би бурхан бэшэб: бэлшээри хаанаhaa абахабиб?

Балансова комиссида суглараhан совхозой мэргэжэлтэд, отделенинүүдые, фермэнүүдые даагшад гансата шууялдашабад:

— Хэн шамайе бурхантай жэшээ юм?..

— Бэлшээри, тэжээл тухайгаа бодолгото болохогүй аад, агрономой тушаалда ябаhанай хэрэг бии юм гү?..

— Э-ээ-даа...

Отделени даагша Темников бодоно:

— Бэлшээриин газар бии: үнеэдээ ой модон соо бэлшээхэдэ болоно. Энэ—нэгэдэхеэр. Хоёрдохёор, таримал ногооной талмай үргэдхэхэ хэрэгтэй, куузика элбэгээр тарихада болоно...

Василий Иннокентьевич үглөөнэй зургаан час багаар Байгалай совхозой хоёрдохи отделенидэхи hаалиин Нюкскэ фермэдэ ороhоноо hанажархиба. Райкомой секретарь ажалайнгаа үдэрые эндэhээ эхилээ юм. Райкомдошье оронгүйгөөр Байгалай совхоз тээшэ «табилууlhан» байгаа. Тэндэhээ—Оймoрой совхоздо. Үшөө үдэшэлэн сугларжа, үглөөдэрэйхи хүдэлмэриингөө түсэбые хэлсэхэдээ, өөрөө Оймoрой совхоздо үнгэргэгдэхэ балансова комиссида ошохоор, промышленностиин талаар секретарь Сергей Николаевич Булдаев—Клюевскэ леспромхоздо, аймагай кооператорнуудай тоосоото hунгалтын суглаанда Михаил Александрович Лукьянов хабаадалсахаар зүбшэгдэhэн байгаа. Теэд Василий Иннокентьевич Байгалай совхоздо ороо хадаа үрдихэб гэжэ бодоод, гэртэhээ тиишэ сэхэ ошоо юм. Ошоhониинььше hайн даа.

hаалишад үнеэдээ hаажа сүлөөгүй байба. Тэдэнэр райкомой секретарие харахадаа баяртайгаар мэндэшэлээд, ажал хүдэлмэреэ таhалдуулбагүй. Василий Иннокентьевич силосэй, буйлууlhан hолоомоной үнэрөөр нэбтэрэшэhэн фермэ соогуур ааляар алхална. Үнеэдэй hаруул ехэ байра соо урданайхидаал ариг сэбэр.

hаалишадай ажал хүдэлмэреэ дүүргэхыень хүлеэхэ зуураа, Василий Иннокентьевич тэжээл бэлдэдэг таhаг уруу оробо. Тэндэ үнеэдэй «поварнууд» Анна Ипатова Клавдия Торохова хоёр гидролиз бэлдэжэ сүлөөгүй байбад. Ханын хажуудахи модон хайрсаг дээрэ тамхилжа, утаа бааюулжа hууhан кочегар тэбдүүшэгээр бодоодхибо.

— Сайн байна, Константин Иванович.

— Сайн...

— hайн байна гүбди, үбгэжөөл?

Константин Иванович Ананьев харюудань мэхэтэйгээр миhэд гэнэ.

Райкомой секретарь тэжээлэй шанараар hонирхожо, силосэй нөөсэ тухай асууна.

— Хэды тэжээлтэйшье хадаа, хабар тухай мартаха хэрэггүй, хабартаа ямаршье гасалан болежо магад,—гэжэ тэрэ хэлэнэ. Тэдэнэрэй иигэжэ хөөрэлдэжэ байха зуура hаалишадайшье үглөөнэй ажалай хаhа дүүрэхэ тээшээ боложо, фермые даагша Александра Иннокентьевна Шайдурова райкомой секретарие улаан буланда уриба.

Александра Иннокентьевна фермэ дээрэхи байдал тухай богонихоноор хөөрэжэ үгэбэ. Фермынхид райкомой нэгэдэхи секретариин иишэ ерэдэгтэ, ажал хүдэлмэреэрнь hонирхон, хани нүхэдэй ёhоор хөөрэлдэдэгтэ үнинэй даданхай юм. Василий Иннокентьевич сугларагшадта булгандань хандана:

— Хэндэ ямар асуудал бииб?

— Намда асуудал байха, намда!—гэжэ hаалишадай дундаhaa табяад наhанай эхэнэр бодоно.—Хэлэхэдэ болохо гү?

— Хэлэгты, хэлэгты, Александра Дмитриевна.

— Хэлэхэб, дууhыень хэлэхэб! Василий Иннокентьевич, совхозой дирекциин шиидхэбэреэр hайн ажалаймни түлөө намда нэмэлтэ түлбэридэ тугал үгтэхэ болоhон юм. Тэрэ тугалаа абааб. Тугалшье гэжэ даа—борбилоо... Юун энеэдэн байгааб! — гэжэ Ананина hаалишад тээшэ сухалтайгаар хараад абана.—Оройдоо дүшэн килограмм юумэл, тиихэдэ заримадта табин хоёр шэгнүүртэйе үгөө...

— Би энэ асуудалаар заатагүй hонирхожо, үглөөдэр харюусахаб,—гэжэ райкомой секретарь блокнодтоо тэмдэглэл хэнэ...

Мүнөө Оймoрой совхозой балансова комиссида hуухадаа. Василий Иннокентьевич hаалишан Ананинагай гомдол тухай забhарлалгын гарахада Байгалай совхозой парткомдо заатагүй хонходохо байна гэжэ шэбшэнэ.

...Үгэ хэлэхэ хүнүүд бултандаа хэлээ хэбэртэй. Ороймье болошонхой. Василий Иннокентьевич hууриhaa бодоно.

— Танай балансова комиссиин хүдэлмэридэ хабаадалсахые партиин райком намайе уялгалаа юм,—гэжэ секретарь үгэеэ эхилнэ.—Совхозой партийна комитет, дирекци шэнэ табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри үнгэргэнэ. Хүнүүд материальна урмашуулгын гүнзэгы удхые hайнаар ойлгоо...

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ ажахын туйлаhан амжалтанууд тухай хэлэхэ зуураа, райкомой секретарь дутуу дундануудыень тодоор элирүүлнэ. Кабинет соо ниидиньe гэхэ абяан гаранагүй. Ганса саарhанай hаршаганаха, гуурhануудай шиир-шиир гэхэ дуулдана: хүнүүд блокнодуудтаа тэмдэглэлнүүдые хэнэ бшуу.

— Партиин райком совхозой хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэхижүүлгэдэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулна. Главна агрономоор нүхэр Белоусовые эльгээбэбди, иишэ главна зоотехнигээр нүхэр Бурцев баhа райкомой зууршалгаар ерэhэн юм. Директортнай баhа шэнэ хүн. Бэе бэедээ туhалан, эбтэй эетэйгээр хүдэлхыетнай хүсэнэб, — гэжэ Титов үгэеэ дүүргэнэ.

Василий Иннокентьевичэй газаа гарахада, наран орохо тээшээ болошожо байба. Ямаршье түргэнөөр үдэр ошоноб даа. Хэхээр хараалагдаhан юумэн үшөө ехэ. «Волгынь» шофер машинынгаа шэл аршаха зуураа, дарга тээшээ хараад абана. «Гэр тээшээ ябаа хада hайн байгаа даа...» гэжэ тэрэ шэбшэнэ. «Үдэрэй hайрам хүрэжэ, үдэшэндөө харгын халтируухай болохо сохом...»—шофероойнгоо hанаа бодолые тааhандал, Василий Иннокентьевич зөөлэхэноор хэлэбэ:

— Нүхэр, hанаата бү боло. Истомино тосхон хүрэжэ ерээ. Нугаhад хэр тэнжэжэ байна хаб. Тэндэшни дальбараа абалгын халуун хаhа ороод байна бшуу.

Удангүй «Волга» Байгал далай тээшэ ошоhон харгыгаар Кабанскын совхозой нэгэдэхи отделени тээшэ ошожо ябаба.

Истомино тосхон—совхозой нэгэдэхи отделениин түб. Үйлсын хажуу тээгүүр нугаhанай фермын байранууд. Газаа талаhaань харахада, ямар нэгэ мантан томо фабрикын корпусууд гэхээр. Эндэ совхозой нугаhашад ажаhуудаг, ажалладаг юм.

Василий Иннокентьевичые инкубационно станциие даагша зоотехник Нина Андреяновна Анохина угтаба.

Райкомой секретарь инкубационно станциин байранууд соогуур ябажа харана, гидропонно тэжээл үзэнэ.

— Зай, Нина Андреяновна, хэды дальбараа абтабаб?

— Шэнэ жэлhээ эхилээд 260317 дальбараа дэгжээгээбди. 394 мянган үндэгэ инкубацида оруулаа hэмди, hайн үрэ дүнтэйбди гэхэдэ болохо.

— Улаан-Үдэдэ, хүдөө ажахын министерствэдэ хүдэлмэри зууршалаа гэжэ дуулаа hэм?

Нина Андреяновнагай нюур шарай улайшана:

— Зууршалагдаа юм. Теэд... Теэд би арсааб.

— Юундэ?

— Өөрөөшье ойлгоногүйб... Теэд арбаад нугаhанhaa, ори гансахан байраhaa эхилжэ иимэ ехэ ажахытай болоhон аад лэ, мүнөө яажа орхихоб...

Василий Иннокентьевич гэртээ орой болоhон хойно бусаба. Зүбынь хэлэхэдэ, даб гэhээр гэртээ оронгүй, райкомдохи кабинет соогоо hуужа, үдэр соо хэhэн хүдэлмэреэ согсолоо, уулзаhан хэлсэhэнээ дахин дахин hэргээгээ: зүб шиидхэбэри абтаа гү, хооhон үгэ хүүр болоогүй гү? Үгы даа, хараалагдаhан юумэн булта бүтээгдээ. Үдэр хооhоор хосороогүй даа..

...Долоон үбгэд шанха дээрэ ерэбэ. Энээниие хуушанай буряад заншалаар хэлээ хада: «Долоон үбгэд үрхэ руу шагаагаа» гэхэ. Титовой гэрэй сонходохи гэрэл үшөөшье унтарнагүй. Гэрэй эзэн Буряадай номой хэблэлhээ эльгээгдэhэн номойнгоо гранкануудые анхаралтайгаар уншана. Василий Иннокентьевич партиин Кабанскын райкомдо секретаряар хүдэлмэрилхэ зуураа, совхоз бүхэниие ажахын онсо hалбаритай болгохо талаар хэhэн оролдолгынгоо үндэhэ hуури дээрэ энэ номоо бэшээ бшуу. Номынь түрүүшын хуудаhанда «Специализация—путь к рентабельности» гэжэ аржытар бэшэгдэнхэй. Энэ хүдэлмэриинь нэгэ мэдээжэ эрдэмтэ уншаад, иигэжэ хэлээ hэн:

— Ёhотойл диссертаци даа, хүнэй омогорхохоор хүдэлмэри...

Теэд Василий Иннокентьевич Титов энэ бэшэhэн номоороо бэшэ, харин аймагайнгаа совхозуудай улам хүгжэжэ байhан амжалтануудаар омогорхоно.

...Василий Иннокентьевич ханын календариин хуудаhа ираhан аад лэ, шэбшэлгэтэ болон тогтошобо: «мартын 21» гэhэн үзэгүүд аржын харагдаба. Энэ үдэр тэбхэр таби наhaяа гүйсөө бшуу.

К. ИЛЬИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: партиин Кабанскын райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Титов (баруун гарhаа) Тимлюгэй шифернэ заводой директор В. Н. Струневич парткомой секретарь Н. Ф. Фокин хоёртой хөөрэлдэжэ байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдтэй болоhон уулзалга

ХУДАЛДАН АБАГША, МАГАЗИН, ЗАВ...

«Манай городой магазинуудаар ябабал, витринэнүүд дээгүүр табятай байhан эд бараанай элбэг байhaарнь гайхахаар юм. Харин нэгэ юумэн хэрэгтэй болог даа, тэрэнээ абаhaар олохогүйш.

Би ойлгожо ядагшаб, амhарта болоод, ажахын хэрэгсэлэй бусад эд бараа наймаалдаг магазинуудта мясорубкын хутага, хүшэгын хабшуур болон сахаригуудые, юрын лэ стакан, улхан болон бусад олон жэжэ зүйлнүүдые яахадаа олохын аргагүй байдаг юм. Зайн галаар хүдэлдэг хармаанай фонарь худалдажа абахань жэшээгүй бэлэн, батарейкэ худалдажа абахань бэрхэтэйшэг, фонариин лампочка худалдажа абахань оройдоо бүтэшэгүй хэрэг.

Магазинуудта мяха, колбаса, загаhа, тоhоной дуталдаха тушаа гомдол дуулаха саг үни үнгэрэнхэй. Мүнөө ээлжээндэ байнгүйгөөр телевизор, радиоприёмник, хубсаhа угаадаг машина гэхэ мэтэ ажаhуудалай приборнуудые худалдажа абахада болохо. Жэжэ зүйлнүүдые худалдаха хэрэгтэ ушардаг дутагдалнууд бүришье hаа ехэ гомдол түрүүлнэ. Эдэ зүйлнүүдые балай ехэ оролдолго, гаргаша гаргангүйгөөр нютаг дээрээ бүтээжэ боломоор шуу.

И. ВЯЗАНКИН,
Улаан-Үдын авиационно заводой техническэ хангалгын начальник».

Энэ бэшэг халаа худалдаа наймаа эмхидхэхэ хэрэгтэ бии байгаа дутуу дунданууд тухай гансахан лэ дохёо бэшэ юм. Республикын, илангаяа хүдөөгэй, хүн зонhoo горитой гомдол орожо байдаг. Автолавкануудташье, хүдөөгэй магазинуудташье мүнөө валенканууд, хүбэнтэй үмдэн, дулаан бээлэй, кирзовэ сабхи байхагүй юм.

Шухалын шухала эд бараа наймаалха хэрэгтэ тохёолдодог иимэ таhалдалые юугээр тайлбарилжа болохоб? «Правдын» Забайкалидахи корреспондентскэ пунктда «түхэреэн столой» саана Буряад ороной Госпланай, министерствэнүүд болон зургаануудай, худалдаа наймаанай-оптово баазануудай хүтэлбэрилэгшэд, торгнуудай болон магазинуудай директорнүүд суглараhан байна. Энэ хөөрэлдөөндэ КПСС-эй обкомой секретарь Н. В. Бутуханов хабаадалсаа. Энэ хөөрэлдөөн тухай тобшо тэдыгээр доро толилбобди.

— Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесэ жэлhээ жэлдэ ехэ болоно,—гээд Улаан-Үдын универмагай коммерческэ директор **Р. Г. Безручко** гэгшэ үгэеэ эхилнэ.—Гэбэшье энэ ургалта хадаа хүн зониие hайнаар хангадаг болоhон тухаймнай ушөөл гэршэлнэгүй. Манай универмагые абаад үзэебди. Эд бараа асаралгые түсэблэлгын, худалдаа наймаа эмхидхэлгын али бүхы алдуу эндүүнүүд нэн түрүүн энэ ургалтада элеэр харагдадаг юм. Жэшээлхэдэ, дотор хубсаhанай шагтанууд ехэ олоор хэрэгтэй болоо hэн. Бидэнэр бүхэли жэл соо мянган түхэригэй шагтануудые худалдаха гэжэ хараалhан байгаабди. Харин зургаан үдэрэй турша соо хоёр мянган түхэригэй шагтануудые худалдаа hэмди.

Энэмнай юун гээшэб? Ушарынь гэхэдэ, нэгэ магазиниинь шалгалтада хаагдаhан, нүгөөдэдэнь—ассортиментнь даншье hаа өөдэгүй, гурбадахидань—шагтанууд оройдоошье үгы байба. Тиигээд лэ бүхы хүн зон универмаг худар хайлдаа hэм шуу. Иигэжэ тоосоонгүй эд бараанай түлөө хэндээшье хэрэггүй шаг шууяан болоhон юм.

— Буряад ороние түбэй областьнуудтай үсөөн бэшэ ушарта адлишаан сасуулдаг юм, — гэжэ Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшэ **А. О. Именохоев** хөөрэлдөөндэ оролсоно.—Федерациин Худалдаа наймаанай министерствынхид манай эндэхи сагай уларил, ой тайга соохи харгы замгүй газарые заримдаа хараадаа абадаггүй. Жэшээлхэдэ, Кавказ шадарай нютагуудайхидал тон адляар бидэндэ дулаан хубсаhанай, үhэ ноohотой хубсаhа хунарай, автомашинануудай фонднуудые үгэдэг байна. Ядахын сагта түхеэрэлгые эд бараанай эрьесын хэмжээгээр хубаарилан таhалдаг байха юм. Теэд зарим нэгэн автолавкын холын гүүртэдэ хүрэжэ ошотороо 200—300 километр гаталха ушартай болодогынь хараада абтанагүй. Энэ зүбтэй гээшэ гү?

— Бидэнэр худалдан абагшадай эрилтэнүүдые муугаар шэнжэлнэбди гэжэ мэдэрхэ ёhотойбди, — гээд «Росхозторгын» Буряадтахи баазын эрхилэгшэ **М. П. Альков** хэлсэгдэжэ эхилhэн hанамжые удха hабагшалан үргэлжэлүүлбэ.—Теэдшье наймаанай тагууд дээгүүр гүйсэгүй зарим эд бараан хэдэн жэл соо обоо хүбөө хэбтэжэ байха юм, тиихэдэнь хүн зондо хэрэгтэй эд бараан оройдоошье үгы гү, али бага байха юм. Бидэнэр нёдондо жэлдэ хүдөөгэй болон городой хэдэн магазинуудые шалгаа hэмди. Тиихэдэмнай 400 мянган түхэригэй тон шухала хэрэгтэй эд бараан дуталдаа hэн. Теэд эдэ эд бараан бии байгаа, зүгөөр баазануудта хэбтээ бшуу.

Заримдаа бидэнэр юутэй байhaa, ямар юумын үгы байhые мэдэдэггүй бшуубди. Буряад ороной эрхэ байдалда хэрэглэгдэшэгүй 127 вольтын хүсэтэй спиральна электроплиткэнүүд мүнөө бүхы магазинуудта хэбтэжэ байха юм. Харин тиихэдэнь баазала 220 вольтын спиральнууд бии байха юм. Худалдаа наймаанай зарим хүжүүн хүдэлмэрилэгшэдтэ олдодогүй электрическэ лампочканууд манайда дүүрэн бии. Түсэбөө дүүргэхэгүй аюулай тохёолдоходо, тэдэнэр бааза гүйжэ ошоод, үнэтэй сэнтэй холодильнигуудые, хубсаhа угаадаг машинануудые эридэг гээшэ. Тиигээд жэжэ зүйлнүүдые наймаалха тушаа хэншье ёhотоор оролдоногүй. Теэдшье жэжэ зүйлнүүдые худалдажа, эд бараанай эрьесын түсэб дүүргэхэнь бэрхэтэй ха юм. Теэд элэ жэжэ зүйлнүүдгүйгөөр хүн зон ажаhуужа шадахагүй бшуу. Магазинуудта тогтоогдоhон ассортиментын түлөө худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

Уулзалгада хабаадалсаhан олон хүнүүд нютаг дээрээ эд бараа үйлэдбэрилхэ асуудалда анхаралаа ехээр хандуулха шухала гэжэ хэлэhэн байна. Тиихын тула республика дотор ехэхэн арга боломжонууд бии.

Буряад орон руу Кировhээ сонхын карнизуудые, Мурманскhaa сабхиин щётконуудые, Ленинградhaa гусын табюурнуудые, Украина болон Москваhaa сонхын замазка асардаг байhан тухай жэшээнүүдые нүхэр Альков дурдаhан байна. Ондоо областьнуудhaa сонхын ба үүдэнэй модо, hухын эшэ, хүрзын эшэ, мяха, талхаяа хэршэхэ эдеэнэй хабтагайнуудые ехэ олоор абадаг байнабди. Энэ хадаа ой модоор баян манай нютагта үзэгдэнэл!

— Буряад орон хартаабха ехээр ургуулдаг юм, тиимэшье hаа, өөрын крахмалгүй байдаг,—гэжэ Улаан-Үдын горпищеторгын директор **В. И. Аржанов** хэлээ.—Эдеэ хоолой дрожжо, мороженo үйлэдбэрилхэ гээшэ шиидхэгдэшэгүй асуудал болонхой.

Одессэhээ маринованно свёкло, Молдавиhaa ногоон помидор, консервэлэгдэhэн борщ болон солянкануудые шэрэжэ асархыемнай хэн баадхана гээшэб?—гээд В. И. Аржанов асууна.—Эдэ бүхы зүйлнүүдые нютаг дээрээ хэрэгтэй соонь үйлэдбэрилжэ болохо юм.

Үшөө 1963 ондо КПСС-эй Буряадай обком ба республикын Министрнүүдэй Совет нютагай түүхэй эд болбосоруулжа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг болохо тухай хамтааран тогтоол абаhан байгаа. Энэ тогтоол ехэнхи хубяараа дүүргэгдэнгүй үлэшоо.

«Росгалантерея» гэжэ Буряадтахи баазын эрхилэгшэ **Г. В. Якимов** энэ уулзалгада хабаадагшадта үhэ хадхаха шпил...

— Орёо оньhоншь... харин магазинда та... гүйт. Хаанашье хо... хой,—гэжэ тэрэ ... шпилькэнүүдые олоо... гахыень судна бүт... хүтэлбэрилэгшэдые ... шаг үгэдөө оруул... Тиигээдшье удангүй ... хилhaa арсаhан бай... арадай хэрэглэмжы... эд бараа үйлэдбэрил... дань үгэhэн үгэhө... заводой директор С. ... саhан байха юм.

Нүхэр Якимов ... хэрэглэмжые ханга... ствын «Ремобувь» ... тухай мүн лэ хала... hаар хэhэн зүйлнүү... рилдэг цехэй маси... хүдэлмэришэд тэрэ... иигэжэ хөөрэhэн юм... дэлмэреэ хоёр хала... hаа, ассортиментые... гэдхэхэ, продукци б... гаяа хоёр-гурба да... болохо юм. Теэд ажи... рэглэмжые хангаль... энэ хэрэгтэ урмаша... ха юм.

«Түхэреэн столой» ... hон уулзалгада ... РСФСР-эй Худалдаа ... нистерствэдэ, тэрэ... торонуудта горитой ... байна. Тэдэнэр ха... торгнуудай хэhэн ... муугаар хангадаг, ... тээгшэдэй договор... уялгануудаа хэр ... hыень hулаар ху... байха юм. Үнгэрэг... баровска бааза 558 ... ригтэ эрэшүүлэй ... Буряад орон руу ... Энэ министерствын ... мориин, Ростовой, ... Красноярскын баа... уритэй болонхой.

Республика дотор ... наймаанай шухала ... асуудалнууд хөөрэ... табигдаhан байгаа. Бу... эй Министрнүүдэй С... эй Худалдаа найм... терство эндэ табиг... нуудые шэнжэлжэ ... хэмжээнүүдые аба... найдамаар.

Х. КАРЯ...
(«Правды...
Улаан-Үдэ город.
(«Правдын» 1968 ...
19-нэй номе...

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

Бүлэгые эмхидхэлшын тоосоон

Улаан-Үдын аймагай «Пригородный» гэжэ совхозой партийна эхин организациин (секретариинь Н. С. Изюмский) хамтын суглаан hая боложо үнгэрөө. Тэрэ суглаан дээрэ Сотниковой, мүн Ошурковай бригадануудай партийна бүлэгүүдэй эмхидхэлшэд нүхэд Соколовский, Батышев гэгшэд хүдэлмэри тухайгаа тоосоhон байна.

Эндэ нүхэр Соколовскиин ударидадаг бүлэгэй ажал ябуулга hайшаагдаhан байна. Харин тиихэдэ нүгөөдэ эмхидхэлшэнь муугаар хүдэлдэгэйнгөө түлөө яhалхан зэмэлүүлээ. Саашадаа хүдэлмэреэ hайжаруулха байхабди гэжэ үгэеэ үгэбэ.

А. НАГАСЛАЕВ.

Шэнэ бүлэг

Аймагай хүн зоной ажабайдал болон ажаhуудалые социальна талаар шэнжэлэн үзэжэ, тэдэнэй эрилтэ хэрэглэмжые, хүгжэлтые тодорхойлхо зорилгоор КПСС-эй Зэдын райкомой дэргэдэ элдэб мэргэжэлтэй, албан тушаалтай 17 хүнhөө бүридэhэн социологическа шэнжэлэлгын бүлэг байгуулагдаба. Энэ бүлэг партиин райкомой бюрогой шиидхэбэреэр баталагдаа. Ниитын шэнэ энэ эмхиие КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр Манзаров хүтэлбэрилхөөр томилогдобо.

Г. БАДМАЖАПОВ.

Хүмүүжүүлгэдэ зорюулагдана

Шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ олониитын бэелүүлхэ үүргэ тухай асуудал аймагай партийна эдэбхитэдэй үргэн ниитэ суглаанай үзэмжэдэ табигдаба. Энэ суглаанда аймагай ажахынуудай, эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна эхин организацинуудай секретарьнар, hургуулиин директорнууд, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, сомсельсоведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр уригдаhан байна.

Түс суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Ангархаевай хэhэн дэлгэрэнгы элидхэл зүбшэн хэлсэбэ.

Н. ГАЛДАНОВ.

ХЭЗЭЭ ШИИДХЭГД... АСУУДАЛ Б...

Сүхын арhанай завод жэл бүри түсэбөө дүүргэдэггүй байгаа. Ямаршье суглаа, зүблөөн дээрэ тэрэнэй нэрэ гээгдэнги предприятинуудай тоодо ходол дурсагдадаг, шүүмжэлгэдэ ородог hэн. Түхеэрэлгэнүүдынь бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагданагүй, hаатаха ушар олон үзэгдэдэг, ажалай эмхидхэл hула, бүтээсэ бага гэхэ зэргын олон шалтагаанууд тоологдодог байhан.

Эдэ дутуу дунданудай олонхинь заводой үйлэдбэриие эмхидхэн ударидагшадта сэхэ хабаатай байбашье, тэдээнhээ дулдыдахагүй ехэхэн бэрхэшээл тохёолдодог бэлэй. Хүдэлмэриин эгээл халуун үедэ электрын элшэ хүсэн дуталдажа, түхеэрэлгэнүүд hаатадаг, хүдэлмэришэдэй хайрар сагаа хаяха ушар олоор үзэгдэдэг байгаа. Тиигэжэ тус заводые электрын хүсөөр хангадаг зургаануудта яаралтай хэмжээ абахые хандахадашье, хэрэг байдал заhардаггүй байба. Тииhээр байтарнь кварталай, жэлэй түсэбүүд дүүрэнгүй үлэшэхэ.

Саашадаа энэ янзаар хүдэлжэ болохогүйе мэдэрхэдээ, заводой хүтэлбэрилэгшэд хүсэ ехэтэ дизельнэ двигатель асаржа тодхохые шиидэhэн юм. Тэрэнээ ашаглалгада оруулжа, бүхы цехүүд зайн галаар дутамаггүй хангагдадаг болоо hэн. Ажал хэрэгшье hайжаржа захалаа. hаадгүйгөөр хүдэлдэг болоhоной, ажалайнгаа эмхидхэл, журам hайжаруулhанай ашаар Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Сүхын арhанай заводой коллектив Совет засагай 50 жэлэй ойн баярай жэлдэ абаhан уялга, түсэбөө болзорhoонь урид, декабриин 22-то дүүргээ hэн. 1 миллион 400 мянган түхэригэй продукци гаргаха даабариhaa гадуур 54,6 мянган түхэригэй эд бараа үйлэдбэрилhэн байна. 17 миллион дүрбэлжэн дециметр булгайр, 50 тонно дутуу элдэгдэhэн арhа (сыромять), 73,8 тонно үхэрэй ноohо (валенка дарадаг фабрикада), 26,2 тонно сабуу бэлдэгдээ.

Арhа жэгдэрүүлгын цех (начальнигынь Е. А. Самойлова), дубильна цех энэ амжалтада ехэ хубитаяа оруулаа. Эрхим ажалаараа шалгарhан хүнүүдшье заводто олон. hаяхан аймагай түрүүшүүлэй зүблөөндэ хабаадалсаhан дубильна цехэй хүдэлмэришэн Б. Н. Томсон, Хүндэлэлэй Тэмдэг орденоор шагнагдаhан үнинэй арhашан Г. Г. Цыремпилов, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд Н. Н. Бахманов, Г. Самсонов болон бусадай нэрэ солые дурдамаар.

Олон жэлдэ гээгдэжэ ябаhан завод хүдэлмэришэдэйнгөө шударгы ажалай ашаар одоошье утахэ ёhотой продукция дүүрэн хэмжээн соонь үгөө гэжэ онсолон хэлэхэ дуран хүрэнэ. Энэнь заводой коллективэй ехэхэн баяр болоо. Тиигэнгшьегүй яахаб: амжалта тээшэ түрүүшын алхам хэгдээ ха юм. Ажалайнгаа эршэ шангадхаад байхадаа, арhанай завод табан жэлэй гурбадахи жэлдэ экономическа дүнгүүдээ hайжаруулан, гүрэндэ ашаг олзо ехээр оруулха ээлжээтэ шухала зорилго урдаа табина.

Зүгөөр заводой хүдэлмэриин үрэ дүн, ашаг олзонь гансашье үйлэдбэрилэгдэhэн эд хэрэгсэлэй хэмжээнhээ бэшэ, мүн тэдэнээ хэрэглэгшэдтэнь эльгээжэ, олзо доход оруулhанhaань сэхэ дулдыдадаг ха юм. Эгээл эндэ түбэгтэй юумэнтэй ушаралдаад байна. Бэлэн болгогдоhон продукцинь 1967 оной октябрьhaa хойшо захигшадтаа эльгээгдэнгүй, склад соонь дүүрэн сугларшанхай хэбтэнэ. Ямар шалтагаанаар үнгэрhэн жэлдэ 2,5 миллион дүрбэлжэн дециметр булгайр хэрэглэгдэхэ газартаа эльгээгдэнгүй байшооб? Муу шанартайгаар элдэгдэhэнhээ гологдоhон байжа болоо гү? Үгы, түсхай шалгалта хэгдэhэн, hайн шанартайда тоологдоhон булгайр байгаа ха юм. Үнэн ушарынь гэхэдэ, элдэгдэhэн арhа хайшань хубаарилан эльгээхэ наряд үгтөөгүй байшоо. Энэмнай үнгэрhэн жэлэй дүүрэхэ үеэр үзэгдэhэн тохёолдол болоно. Харин шэнэ жэлэй гараhанhaa хойшо ямар хэмжээн абтааб гэжэ hонирхоёбди.

— 845 мянган дүрбэлжэн дециметр булгайрнай хэрэглэгдэхэ газартаа үшөө ябуулагдаагүй байhaар. Наряд үгыл аад, үгы,—гэжэ хангалгын таhагай начальник Н. Н. Громов тэсэжэ ядан манда хэлэнэ.

Продукцияа хайшань хэхэ тухай хөөрэлдөөн заводто үнинэй эхилhэн, нилээдгүй шууяан гараhан лэ хэбэртэй. Удаан саг соо хэбтэжэ байhан эды ехэ эдые хэрэглэгшэдтэнь түргөөр хүргэхын тула ямар хэмжээнэй абтажа байhан олон тоото дансанууд дээрэhээшье харагдана. Тус заводой зүгhөө дээдын зургаануудта, предприятинуудта сэхэ хандаhан, хэды шэнээн булгайр хайшань ябуулхые асууhан телеграммануудай буулгабаринууд, мүн анхаандань харюугай бэшэгүүд, телеграммануудаа обоо бухал болонхой, юрэдөө зузаан хабтаhан соо багтахаяа болиhон тоогүй олон документ заводой дирекци манда харуулна...

Теэд энэ бэшэлгэ... үрэ гаранагүй. Хэзэ... хооhон саарhанууд у... на, мүн заводой склад... даhан булгайрай эб... түргөөр ургана. Энд... гүй, шагааха забhар... на.

Эдэ бүгэдэhөө у... арhанай завод финанс... хэтэйхэн байдалда ор... лэдбэрилhэн проду... шэдтэнь хүргэжэ, м... болоогүй предприяти... шэнэ гуримай ёhoор ... риг үгэхэгүй зэргэ... Энэ жэлэй январиин ... лаар 156 мянган тү... цини склад соо мин... хада, заводто хаана... хоб даа. Иимэ байда... бэридэ ехэхэн бэр... на. Тус заводой иим... hоной түлөө респуб... промышленностиин ... лэ зэмэтэй. Сүхын ... продукциие Росси ... хубаарилан тараах... зургаанай урда ... табижа, бодото хэмж... лаhан hаань, иимэ б... гүй hэн.

Гадна тус завод... hаад түбэг ушару... шалтагаан тухай тэ... хын аргагүй. Жэшэ... тээшэнь булгайр гү, ... hо, үгышье hаа саб... станци хүрэтэр аб... бэрхэтэй хэрэг б... ашаанай машинануу... додоггүй дээрэhээ ... «хүлhөө буушанхай» ... завод ехэ хохидолдо...

Ямар хэмжээ аба... водой автомашинану... тэлдэ үгөө hаа та... Юуб гэхэдэ, өөры... шухала хэрэгсэлнү... заhабарилгын бааза ... водто тон бэрхэтэ...

Сүхын заводой ... шухала эдэ асууд... дуулангүй хаража ... шань шиидхэхэ саг ...

Д. ...

Хяагта.

...РЭЛ ХЭЛЭН ТҮРЭҺЭН ДАЙДА

Һургуулинуудта буряад хэлэ болон литература заалгаар шэнэ программа бүхы республика доторнай зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Энээнтэй дашарамдуулан багшанарай дүй дүршэл, һанамжа, дурадхалнууд тухай толилнобди.

...хэлые эхын уурагтай са... би үгын зугаа болгохо ... Хүн гэшэ хэршье ехэ ...болоо һаа, түрэһэн эхэ ... хоёроо мартаха ёһо... тэрэнээ мартаал һаа, ...шоо үзүүлхэ зэргэтэй.

...үедэ хүдөө нютагта һуу...нууд «а», «б»-шье гэжэ ...мэдэхэгүй үхибүүдээ ...уудта оруулжа зобоо...тойн» боложо байнхай. ...дог» гэжэ дэмы бэшэнэ...гэбэл, нэгэшье ород үгэ ...долоо наһатай үхибүү...рида орохо үдэрөө хү... мэдэрэлынь, һургуу...о алхажа ороһон юу...нэшэгүй баярынь һүү... зоболон болошожо, тэ...ха хүсэлынь буураша... гансашье өөрөө зобоно ...багшаяа, гэртэхинээ ...шуу.

...хурса үхибүүд ондоо ...Теэд бүхы үхибүүд бул...дарама бэлигтэй, хурса...нтүй һэмнай. Гэхэ зуу...ые үхибүүд түрэл хэлэн ...раа һаа, үшөө ехэ юумэ

ЭХЫН УУРАГ ЗӨӨЛЭН ХЭЛЭН

мэдэжэ, сэдьхэлээрээ баян болохо юм гэжэ этигэдэгби. Үхибүүдэй түрэл хэлэн дээрээ алибаа юумые абьяастай һайнаар ойлгодог шэнжэ тухай К. Д. Ушинскиин хэлээшэнь хэзээшье зүйтэй байха.

Би олохон жэлдэ эхин классуудай багшаар хүдэлнэб. Һүүлэй хэдэн жэлдэ Яруунын аймагай Эгэтын-Адагай дунда һургуулида ажалланаб. Тиигэхэ зуураа, үхибүүдые түрэл хэлэндэнь дурлуулхын тула баһал оролдолго хэрэгтэй гэжэ ойлгонхой агшаб. Тиихын тула олон янзын арга хэрэглэхэ гэжэ оролдогшоб.

Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, буряад хэлэнэйнгээ баялигай дээжэтэй — арадай аман зохёолой абдарһаа таабари, оньһон үгэнүүдтэй, онтохонуудтай танилсуулхые хүсэдэгби. Иимэрхүү хүдэлмэри гансал түрэл хэлэнэйнь баялигтай танилсуулаад дүүрэшэхэ бэшэ, харин шабинарай хэлые уран болгохо, баяжуулха зорилготой.

Оньһон үгэ, таабаринуудые баһа классһаа гадуур хүдэлмэридэ элбэгээр хэрэглэхэ саг болодог. Жэшээнь, буряад нэгэдэхи класста үзэгүүдээ үзэжэ дүүргэһэнэйнь һүүлээр «үзэглэлэй» һайндэр үнгэргэдэг зантайб. «Үзэглэлтээ» хахасажа байхадаа, үхибүүд үзэг бүхэндөө тааруулжа, таабари, оньһон үгэ гү, али шүлэгүүдэй мүрнүүдые ханхинаса хэлэдэг юм.

Ямаршье хэшээл дээрэ һуралсал хүмүүжэлгэ хоёр зэргэ ябуулагдаха зэргэтэй гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Тиимэ болохолоороо, буряад хэлээрээ зүбөөр хэлүүлжэ, бэшүүлжэ һургахаһаа гадна, үхибүүдые юумэнэй бодол оложо (логическа мышленидэ) һургаха шухала. Тиихын тула хэшээл бүхэндэ би класстаа задархай мэдүүлэлэй үгэнүүдые үгэдэгби. Үхибүүд тэдэнэй һуури байрыень оложо, дахин бүридүүлэн, мэдүүлэл болгодог. Түрүүшээр мэдүүлэл үсөөхэн үгэтэй байдаг һаа, һүүлдэнь улам бүри олон үгэтэй болгогдодог. Жэшээнь, иимэ үгэнүүд үгтэбэ гэлэй: хүбэн, буурал, дэгэлтэй, орожо, һахалтай, хүхэ, Дед-Мороз, ерэхэл, сагаан. Энэ хүдэлмэридэ 5—7 минута үгтэхэ. Һүбэлгэн үхибүүд энээнние 3—4 минута соо хэжэрхидэг. Эдэ үгэнүүд иимэ мэдүүлэл болохо: «Хүбэн сагаан дэгэлтэй, хүхэ буурал һахалтай Дед-Мороз орожо ерэхэл». Мүнөө заажа байгааша хоёрдохи классайхидни иимэрхүү даабаринуудые ядамаггүй дүүргэдэг болонги.

«Буряад үнэнэй» хуудаһануудта буряад хэлэнэй хүгжэлтын асуудалнуудаар һонин хөөрэлдөөн болоо. Эрдэмтэн Ц. Б. Цыдендамбаев тон һонин статья соогоо һургуулиин багшанарые дайраад абахынгаа хажуугаар нигэжэ бэшэнэ: «...мүнөө үеын багашуул болон залуушуулда буряад дээрэ бэшэжэ һурахань тиимэ шухаг бэшэ, харин буряадаараа тордиһогүйгөөр дуугаржа, өөгүйгөөр үгэ хэлэжэ һурахань үнэтэй сэнтэй хэрэг болоо гэжэ хэнэйшье мэдэмээр бэшэ гү?!».

Минии һанахада, буряад хэлэн дээрээ зүбөөр бэшэхэ зүбөөр хэлэхэ хоёрнай нягта холбоотой шэнги агша. Түрэл хэлээрээ бэшэг бэшэжэ шадахагүй аад, тордиһогүйгөөр дуугарха хүн үсөөншэг лэ байха гээбы.

Аман хэлыень хүгжөөхэ гэбэл, зохёохы шадабариень багаһаань хойшо мүлихэ хэрэгтэй. Би 1-дэхи классһаа эхилжэ, зураг харуулжа, түрүүшээр аман хөөрөө, жэлэй хахадһаа хойшо хэдэн мэдүүлэлтэй бэшэмэл рассказ зохёолгодогби. Энэмнай сочинени болон изложени бэшүүлжэ һургалгын эхин шата гээшэ.

Изложени бэшүүлжэ һургалга баһа нэгэ аргатай. Хоёрдохи класста үхибүүдтэ багахан рассказ уншажа үгөөд, асуудалнуудта харюу бэшүүлхэ. Бэйн-байн гурбадахи класста ороходоо, тэдэнэр шагнаһан юумэндээ түсэб зохёогоод, өөһэдөө хүдэлжэ захалдаг.

Үхибүүдэй бодол хүгжөөхэ хэрэгтэ карточкануудта «хубаагдаһан» рассказ ехэл удха шанартай. Жэшээнь, ямар нэгэ текстые мэдүүлэл мэдүүлэлээрнь карточкануудта хубаажа бэшэхэ. Хэшээлэй үедэ тэрэ карточканууд үхибүүдтэ үгтэнэ. Багша эхин мэдүүлэлынь хэндэ үгтөөб гэжэ мэдэхэ һэн хойноо, тэрэ үхибүүе уншахыень дурадхаха. Эхин мэдүүлэлэй уншагдаад байхада, хоёрдохи мэдүүлэлтэй карточка абаһан хүн уншаха ёһотой болоно бшуу. Эндүүрхэгүйн тула үхибүүд ехэл һэримжэтэй һуудаг. Иимэ хүдэлмэри захалхадаа, үхибүүдтэ һайн танил текстһээ эхилхэ гээшэнь ойлгосотой бэзэ. Гурбадахи класста хүрэхэдэнь, танил бэшэ текст абтаха юм ааб даа.

Үхибүүдэй хэлэ баяжуулгада словарна хүдэлмэри удха шанартай гэжэ үнинэй мэдээжэ. Гэхэ зуура үхибүүдэй хэлэндэ шэнэ үгын бүхөөр орохынь тула гансахан хэшээлэй үрэ дүн бага. Хэшээл бүхэндэ, классһаа гадууршье юумэ хэжэ байхадаа, һурагшадтаа һая танилсаһан үгэнүүдыень һануулжал байха шухала. Энэ хэрэгтэ мүн ханын словарь удхатай.

Һурагшадай хэлэ баяжуулгада, тэдэнэй хизааргүй һонирхолые тэдхэлгэдэ уран зохёол ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Манай Буряадта талаан бэлигээ үхибүүдтэ зорюулдаг уран зохёолшод олон. Гэхэ зуура үхибүүдэй уншаха ном үсөөнөөр хэблэгдэнэ. Зарим хэблэгдэһэн номуудшье үхибүүдэй эрилтые алишье талаһаань хангажа шадахагүй байдаг.

Үхибүүдые түрэл хэлэндэнь тон халуунаар дурлуулжа шадаха гээшэ гансахан багшын оролдолгоһоо дулдыдадаггүй. Эндэ түрэлхидынь, уран зохёолшод баһал хамаатай.

А. ОРБОДОЕВА,
БурАССР-эй һургуулинуудай габьяата багша.

Х. Д. Дамдинова буряад хэлэ ба литература шадамар бэрхээр заадагаараа республика соогоо суурхуулдаг болоһоор үнинэй юм. Энэ багша олохон жэлэй туршада Улаан-Үдын нэгэдэхи Буряад интернат-һургуулида амжалта ехэтэйгээр ажаллажа байна. Гадна ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй габьяата багша Х. Д. Дамдинова уран зохёолой кружогто ябадаг һурагшадтайгаа хамта ээлжээтэ хэшээл тухайгаа хөөрэлдэжэ байна. Э. ЛАПИНАЙ фото.

БУРЯАД ХЭЛЭН ТУХАЙ МҮРНҮҮД

Н. ДАМДИНОВ

Түрэл хэлэн
Түрэһэн дайда хоёроо
Түби дээгүүр
Хаанаш яба — мартахагүйш.
Энэ хэлэн дээр
Эхээ нэрлээлши өөрөө,
Энэ дайдаар
Нюсэгэн хүлөөрөө гүйгөөш.
Эхыншни һүнтэй хамта
Үлгын дуунай шэмэ
Элүүр солбон тэнжэхэдэшни
туһалаа.
Асари хүсэтэй ябахыншь тулада
шамай
Аршаан булагаар
Түрэл дайдаш уһалаа.

Инаг дайдадаа
Бэлиг, шадабаряа үгэн,
Изагуур халуун
Шуһанай холбоотойш, мэдэ:
Хүнгэрһэн эхэтэйгээ
Һаяхан түрэһэн багын
Хүйһөөрөө нижэ
Холбоотой байдаг мэтэ.
Хүгжэмтэ хэлээ
Дурааараа матажа шада,
Хүсэтэй хэлэн даа,
Зөөлэн, уян, тодо!
Мэтил хооһон абяануудые бү
шэдэлэ,—
Мэргэн бодолоор
Түрэл хэлээ шэмэглэ!

ПРОГРАММАЯА ҮРГЭДХЭХЭ

Би арбаад гаран жэлдэ буряад хэлэ болон литература дунда һургуулида заагааб. Һурагшадай түрэл хэлэндээ хэр шуналтайгаар хандалга түбхын түрүүндэ багшанарһаа дулдыдадаг гэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй гэжэ һананаб. Хэрбээ эхин классуудта багшанар арифметикэдэ гү, али ород хэлэндэ үлүүсэ анхаралаа хандуулаад, түрэлхи хэлэндээ иигэдтиигэд гээд хандажа байха болоо һаань, ямаршье һайн үрэ дүн гарахагүйнь мэдээтэй. Эхин классай һурагшад 5-дахи класста ороходоо, фонетикэ, морфологиин заха үзүүр мэдэхэ болоод ерэнэ. 5—8-дахи классуудта фонетикэ, морфологи, синтаксис үзэхэдөө, эхин класста олоһон дадал дүршэлынь тон ехэ нүлөө үзүүлдэг. Грамматикын дүримүүд хадаа үхибүүнэй саашадаа хэр зэргээр түрэл хэлээ шудалхыень заажа үгэдэг гээшэ бэзэ. Хэрбээ грамматикын дүрим һурагшад һайнаар ойлгоод байбал, бэшэхэдээ алдуу гаргахагүй, ямаршье мэдүүлэлнүүдтэ сэглэлтын тэмдэг алдангүй табидаг. Грамматика һайнаар шудалха гээшэ өөрын үүргэтэй болоно бшуу.

Буряад литература заахадаа, багшанар мүн лэ бүхы тээһээнь хаража, бодожо үзэхэ ёһотой. Гансал һургуулиин учебнигээр хэшээл үгэхэдэ, яаха аргагүйгөөр багадаха гэжэ би һанадагби. Зарим багшанар программаараа ябанабди гээд, али нэгэн уран зохёол үзэхэдөө, ном дээрэл үгтэһэн бүлэгхэнүүдээр хизаарлажархидаг хэбэртэй агша. Эндэ хэрбээ 7-дохи класста Х. Намсараевай «Үүрэй толон» гэжэ роман үзэхэдөө, программаһаа гадуур саг гаргажа, бүхы романиие класс соогоо үзэхэ һэн гэнэ бэшэб, харин тус романай удхые юрэнхыдэнь мэдэхэ, роман соо харуулагдаһан саг, байдалые тон элирхэйгээр үзэдэг байха һэн гэнэб. Хэрбээ Х. Намсараевай, Ч. Цыдендамбаевай, Ж. Тумуновай романуудые 5—8-дахи классуудта үзэхэдөө, гансал ном соо үгтэһэн бүлэгүүдээр тэдэ романуудые бултыень гаражархибабди гэхээр бэшэ юум ааб даа. Хайшаншье гээ һаа, сагай хэршье шахар байбашье, романай бүхы удхыень һурагшадта ойлгуулан үгэхэ хэрэгтэй. Программын ёһоор үгтэһэн сагай хүрөөгүй һаань, классһаа гадуур үнгэргэхэ хэшээлнүүдые хэрэглэхэдэ яанаб?

Классһаа гадуур хэгдэхэ хүдэлмэри тушаа хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Һургуулида үгтэһэн хэшээлнүүдэй хажуугаар классһаа гадуур хэгдэхэ ажалда багша бүхэн, ямаршье хэлэ, математика заадагшье һаа, бүхы анхарал оролдолгоёо гаргаха зэргэтэй. Юундэб гэхэдэ, классһаа гадуур хэгдэхэ хүдэлмэри һурагшадай али нэгэ материал ойлгохо, бэхижүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ туһа нэмэри үгэдэг гээшэл. Эндэ буряад литературна кружок тушаа хэдэн үгэ хэлээ:

Литературна кружок хадаа һурагшадай литературадаа дуратай болохо хэрэгтэ тон шухала үүргэ дүүргэдэг гэжэ һанаха байнаб.

Жэшээлхэдэ, Чисаанын дунда һургуулиин һурагшад — кружогой гэшүүд арадай аман зохёол суглуулалгада ехэ анхарал хандуулдаг. Мүн өөһэдөөшье шүлэг бэшээд туршадаг һурагшад олон. «Байгал» журнал тэдэндэ үгэ үгэжэ, кружогой гэшүүдэй шүлэгүүдые толилһон юм. Мүн баһа «Шэнэ Үдэ» газетэ үхибүүдэй зохёохы ажалда ехэ туһа хүргэгшэ бэлэй. Мүнөө «Хэжэнгын гол» газетын дэргэдэ мүн лэ литературна нэгэдэл эмхидхэгдэжэ, үхибүүдтэ тэдэнэй бэшэһэн шүлэгүүдтэ туһа хүргэхэбди гэнхэй. Һургуулинуудай литературна кружогой гэшүүдтэй тон нягта холбоотой байха бэзэ гэжэ найдагдаха байна.

Урдандаа Хэжэнгын дунда һургуулида (минии һурагша ябахада) РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша Падмит Намсараевич Намсараевай хүтэлбэри доро баһал литературна кружогто ябагша бэлэйбди. Харин мүнөө болоод байхада тэрэл литературна кружогой гэшүүд сооһоо яһала далижаһан уран зохёолшод, поэдүүд гараад ябагша. Энэ ехэнхидээ багшын габьяа!

Түрэл хэлэ болон литератураяа хэр зэргээр зааһанһаа нилээхэн лэ олон юумэн дулдыдадаг байна.

Ч. ДАРИБАЗАРОН.

...нюхэ, баяжуулха гээшэ ...тээшэ ябажа бай...ай шухалын шухала ...бэзэ даа. Поэт Ник...ай шүлэгһөө нэгэ бадаг ...лэхэ дуран хүрэнэ.

...хэлээ
...матажа шада,
...лэн даа,
...н, тодо!
...һон абяануудые бү
шэдэлэ,—
...олоор
...шэмэглэ!

...түрэл хэлээ мэргэн ...хэ шухала даа.

...хэлэ хүгжөөхэ, бая...лгаа һургуулида заал...ха асуудалаар һүүлэй ...шада олохон зүблөөн. ...һон байха, теэд тэ...байдал дээрэ юун хэг...н, мэдэгдэдэггүй. Һур...хэлэ ба литература ...часай тоое үсөөнһөө ...байгша. Үнгэрһэн ...класста неделиин 4 час ...жэлдэ 3 час болон...на буряад литература ...нэгыгөөр шудалха ...һанагдадаг. Юуб гэ... уран зохёол яһалашье ...зохёолнууд, повесть, ...хороо, энээниие мэдэ...гээшэ хүн бүхэнэй тон ...болохо ёһотой. Тии...классуудта ёһо тэды неде...үгтэһэн байдаг. Теэд ...классуудта олоншье ...ын сагта неделиин ...багад юм гээд багша...шье хэлэдэг байна. ...тэй хаш даа.

...тика) ба литература ...холбоотой байдаг юм. ...элдэб упражнениинүүд ...һоо абтаһан байна.

ХООҺОН АБЯАНУУДЫЕ БҮ ШЭДЭЛЭЭ

Буряад хэлэ һурагшадта заахадаа эхин түрүүндэ һурагшадые буряад хэлээе шудалха хэрэгтэнь дурлуулха ёһотой. Грамматикаар элдэб практическа хүдэлмэри дүүргүүлхэдэ, һурагшадай ойлгосо хангалтатай байдаг. Грамматикаар дүримүүдые миин хооһоор сээжэлдээд дүүрэхэ бэшэ, тэрэнээ бэшэгэй хүдэлмэри дээрэ хэрэглэжэ шадаха байбал, һурагша яһала бэшэгтэйхэн болоо гээд хэлэмээр болохо юм.

Гадна хэлэ бэшэгээршье, литературааршье һурагшадай һанал бодолые, логическа бодолые хүгжөөхэ талаар бага хүдэлмэри хэгдэдэг байна. Энэ хадаа буряадшье,ородшье хэлээр тон шухала гээд хэлсэдэг аад, үнэн дээрээ бага хүдэлмэри ябуулагдадаг гээшэ. Энээн тухай методическа ямаршье туһаламжа, статья, заабари үшөө бэшэгдээгүй. Буряад хэлээр методистнар энээниие анхарха ёһотой. Энэ хадаа ехэ асуудал болоно.

Хэрбээ һурагшад буряад хэлээе һайтар мэдэхэ, холбуулжа шадаха, сэхэ сэбэрээр найруулха дүршэлтэй хадаа яһалашье грамотна болоо гэжэ һанахаар байдаг. Арбан үгэ найруулжа, удхатай үгүүлбэри болгожо шадахагүй, бага дүршэлтэй һаань, иимэ хүниие эрдэмтэй гэжэ яашье болошогүй ха юм даа.

Энэ талаар, һурагшадай логическа бодол хүгжөөхэ талаар, литература гол һуури эзэлдэг.

Буряад литература үзэхэдөө, эхин түрүүндэ тэрэ зохёол бэшэһэн автарайнь намтартай танилсуулдаг, ямар зохёол бэ, тэрэнэйнь тобшо гол удха ямар бэ гэжэ багша хэлэжэ үгэлгөөр эхилдэг гээшэ ааб даа. Уран зохёолшын намтарые тобшоор гаража гү, али хэлэжэ болоно. Мүн уран зохёолшын намтарые комментированнэ аргаар гаража болохо юм. Тиихэдэ уран зохёолшын шэглэл, юун тухай бэшэдэгынь, гоё һайхан найруулгань, ямар уран аргануудые (эпитет, метафора, гипербола, зэргэсүүлгэ г. м.) хэрэглэдэгынь, яагаад үгэнүүдэйнгээ һуури байра олодогынь эли болоод үгэхэ юм.

Поэт Бато Базароной «Эхэ оромнай һайхан даа», «Зүгы», г. м. зохёолнуудые 5-дахи класста гарана. Элэниие уншахаһаа, удхын шэнжэлгэ хэхэһээ урид һурагшадтай уран зохёолшые танилсуулнабди. Теэд Б. Базароной намтарые комментированнээр гарабал гоё болохо.

Багахан жэшээ дурдаад үзэбэл, Бато Базарон өөрынгөө хараһан, үзэһэн юумые, тэрээн тухай өөрынгөө һанал бодолые тэрэ хэбээрнь, юумэнтэй жэшээлэн бэшэхэдээ гоё, образно болгодог юм. Жэшээнь, 1936 ондо бусад уран зохёолшодтой хамта хойто дайдаар газар үзэн ябажа ерээд байхадаа, тэндэ нюдөөрөө хараһанаа гоёор бэшэһэн юм. Сагаан далай ба Балтиин далайе холбоһон канал харaaд:

«Капитан жолоошон мостһоо
Хаалта дээгүүр харахада,
Хуурай зууха хамхына,
Хоёр эрьень ербынэ...
Тушаал хүбөөень эмхирһэн
Туулган хүхэлбэ лентэшүү.
Сэнхир далайн буланда
Сэхэ залгаа зохисотой...»

Энэ гоёхон мүрнүүдые һурагшад түрүүшынхеэ шагнахадаа, һайшаадаг, аман соогоо дабтан һууха юм. Багша халаа энээхэн мүрнүүдэй удхыень, таарамжатайень тайлбарилан хэлээд үгэнэ. Поэт нютагаа ерэхэдээ, хаанта засагай үедэ сэбдэг хүйтэн, гээгдэнги орон байһан хойто хизаарнай, мүнөө совет үедэ ямар баян, гоё һайхан орон болошоо гээшэб гээд, үхибүүдтээ, үетэн нүхэдтөө хөөрэжэ байһан мэтээр тэрэнээ бэшэнэ:

«Хойто хоймор дайдымнай
Хотоймо налаймань гайхалтай,
Дүүжэм холо хойто орон
Дүтэлһэн шэнги ойро болоо!...
Юрын үгөөр хэлэхын орондо иигээд образноор бэшэхэдэнь зохид, гоё даа гээд һурагшад хүхилдэхэ юм.

Дайн дүүрээд, илалтын һүүлээр табигдажа, гэртээ ерэхэдээ:

«Элһэтэй Эргэнын харгыгаар
Эмээлтээ табижа,
Эбхэмэл автомат ППШ-да
Эрхыгээ дүнгэжэ шудаланхайб»
гээд поэт бэшээ һэн.

Хэжэнгын аймагай Дээдэ-Хэжэнгэ нютагай «Зургаанай зам» колхоздоо ерээд байхадаа:

«Агаар хүхэ огторгойн
Аржагар мүшэтэй байхада,
Мориной туруу табаруулан
Модон тэргэ хахинуулан»...
үхэр малайнгаа үбһэ хоолдо ошолдожо ябагша һэн гээд хэлэнэ.

Тиигэжэ байтараа, поэт Хэжэнгын һургуулида дахинаа багша болоод хүдэлбэ. Тиихэдээ

«Үглөөнэй хонхотой үрдилдэн
Урогтоо ерээд байдаг һэн»,—гээд багша дүүргэнэ.

Иимэрхүү түлэбтэйгөөр уран зохёолшодой намтар тухай һурагшадтай хөөрэлдэхэдэ, бага үхибүүд ехэ гоёшоодог, уран зохёолой гоё найруулга мэдэдэг, дурладаг, өөрынгөө юрын үгые бэшэхэдээ, иимэрхүү образно болгоод бэшэхые оролдодог болохо юм. Буряад литературна кружогто орохо дуратайшуул олошордог агша.

Буряад хэлээе хүгжөөгөө, хэрэглээгүй һаа, улам баяжуулаагүй һаа, хаанаһаа ирагуу дуушад, композиторнууд, уран зохёолшод бии болохо юм гэжэ Цыбик Бобоевич Цыдендамбаев зүб хэлэнэ. Энээн дээрэнь нэмэжэ хэлэбэл, буряад хэлые һургуулида һайнаар заагаагүй һаа, үндэһэн соёлдомнай бүришье ехэ түбэг ушархал даа.

„Буряадай далай мэтэ баялиг хэлэн ба тэмсэлэй шанартай уран һайхан аман зохёолнуудые манай арад улам хурсадхан хадагалжа, бидэндэ асарһан байна“

Х. НАМСАРАЕВ.

Н. НАМСАРАЕВ.
РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багша.

Орлигой дунда һургуулиин багша Е. Д. Цыремпилон үхибүүдтэ түрэл хэлэ ба литература һайнаар заана. Хэшээлдээ хэрэглэхэ шухала материалнуудые ехээр суглуулдаг. Үхибүүдэй зохёол бүхэнние уран гоёор уншаха хэрэгтэ, хэлэнэйнь хүгжэлгэдэ анхаралаа ходо хандуулжа байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багша Е. Д. Цыремпилон.

Ц. Б. Бальжинимаева Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулида үнинэй хүдэлнэ. Буряад хэлэ болон литературын хэшээлнүүдтэ орёо һонин хүдэлмэринүүдые дүүргэдэг, техническэ зүйлнүүдые шадамараар хэрэглэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: багша Ц. Б. Бальжинимаева.

...ШАХАДА БЭЛИГ ХЭРЭГТЭЙ ГҮ?

...уншажа шададаг хүн, ...хүн гэжэ байдаг юм ...хүн эхэһээ түрэхэһөө ...уншадаг бэшэ, харин ...бударай ашаар оюун бэ...лдэг гээшэ бэзэ.

...ын эрилтын ёһоор һу... уран һайханаар ун...һургаха гээшэ гансашье ...зохёолдо үндэһэлхэ ...Уран һайханай ямар... (прозо, зүжэг, шог ...нууд) гоёор уншаг...нь улам бүри ойлгосо... боложо үгэхэ бшуу.

...ые уран гоёор уншуул...ын тула багша хүн нэн ...өө бэрхэ уншагша байбал, заатагүй амжалта түйлаха гэжэ би ойлгодогби. Тиихын тула багшанарай дээдэ болон дунда һургуулинуудта уран һайханаар уншалгын факультативна хэшээл үгтэдэг болонги хэбэртэй агша...

Гэбэшье зарим нэгэн литераторнууд ородшье, буряадшье зохёолшодой шүлэгүүдые «гарахын» тула номоо нээжэ, онсо шэнжэнүүдые тэмдэглэһэн болоод лэ, тус зохёолые гэртээ сээжэлдээд ерэхыень һурагшадтаа даабари үгэжэрхидэг зантай. Гэртээ сээжэлдээд ерэһэн шаби үнөөхи шүлэгөө үглөөдэрынь хэшээлдээ ерээд, уран гоёор уншаха гээ гүт? Үгыхэн даа!..

Х. Н. Намсараевай «Жоодшо» гэжэ шүлэгые хэшээл дээрэ үзэхын тула багша хадаа словарна хүдэлмэри хэхэ ёһотой ааб даа. Жэшээнь, «баншан шасар малгай», «мигдар», «хүнэй сэмгэн гандан» (яахадаа хүнэй сэмгэн юм гэжэ ойлгуулха шухала) «ларза» г. м. ехэ олон хуушарһан үгэнүүдые үхибүүд ойлгохогүй гүб даа. Словарна хүдэлмэриин һүүлээр энэ шүлэгые уран гоёор яажа уншахаб гэжэ харуулха болоно. Тиихэдээ, тэрэниие юрын шүлэг уншаһандал адляар бэшэ, аялгатуулан уншабал, удхань алишье талаараа элиржэ үгэхэ гэжэ һанамаар.

Улаан-Үдын багшанарай училищиин буряад хэлэ, литературын багша Л. М. Бадмаева Буряад драмын театрай артистнарые урижа асараад, уран шүлэгүүдые, томо зохёолһоо хэһэгүүдые уншуулжа, магнитофон дээрэ бэшээд абадаг зантай. Тиигээд һүүлдэнь тэдэнээ ехэл шадамараар хэшээлдээ хэрэглэдэг.

Энээнһээ уламжалан, иимэ нэгэ дурадхал оруулхада яахаб? Ород литератураар болон хари хэлэнүүдээр хэрэглэхэ грампластинканууд наймаанда байгшал. Тэдэ РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын захилаар гаргагдаһан байдаг. Теэд Буряадай Гэгээрэлэй министерство тиимэ захилнуудые хэжэ, буряад хэлэ, литературын багшанарта туһалха аргагүй юм гү?

Буряадай радиогой байшангай али нэгэ абдар соонь Ч. Г. Гениновэй айхабтар гоёор, ламые дуряан уншаһан «Жоодшо» болон бусад шүлэгүүдые буулгаһан миндаһанууд хадагалаатай бии ёһотой. Тэдэ мэтые, мүнөө хүдэлжэ байһан элитэ бэрхэ артистнарые хабаадуулжа, буряад литературын программатай зохилдуулан хэһэг хэһэгээр грампластинкануудые захяа һаа, ехэл һайн бэлэй. Мүнөө үедэ, хэшээлнүүдтэ техническэ хэрэгсэлнүүдые шадамараар хэрэглэхэ тухай эрилтэнүүдэй бэелүүлэгдэжэ байһан үедэ, уран һайхан уншалгын ёһотой жэшээ харуулһан артистын амиды хоолой шабинарта шагнуулжархихада, ехэл удхатай байха һэн.

Гэхэ зуура, үхибүүе бага наһанһаань уран һайханаар уншалгын дадалтай болгохо гээшэ эхин класста хүдэлдэг багшанарай зорилго ааб даа. Гэбэшье олон багшанар тэрэ зорилгоёо, харааһаа алдажархидаг.

Уран гоёор уншахын тула заяанай бэлиг хэрэгтэй гэлсэдэг. Артист болохо гээ һаа, үнэхөөрөөшье бэлиг хэрэгтэй юм бэзэ. Зүгөөр заяанһаа үгтэһэн бэлигыень эдир наһандань «һэрюулээгүй» һаа, юуншье болохогүй гүб даа.

Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша Чимит Раднаевна Ямпилова нэгэдэхи классай түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, уран уншалгада анхаралаа хандуулдаг зантай. Үшөө үзэгтэй танилсуулаагүй байхадаа бишыхан шүлэгүүдые сээжэлдүүлээд, хоолой, дикци (үгэеэ тодоор үгүүлгэ), интонаци гэхэ мэтэ зүйлнүүдыень һайса мүлидэг. Тиимэл хадань, тэрэнэй шабинар Яруунын аймаг соо үнгэргэгдэдэг һурагшадай уран һайханай харалгада уншалгаараа магтаалда хүртэдэг байгаа. Хожомоо тэдээн сооһоо суута артистнаршье ургажа гараха аалам, одоо яажа мэдэхэб. Артистнаршье болоогүй һаа, сэдьхэл бодолоороо сэбэр хүн болохонь арсалтагүй ааб даа. Юундэб гэхэдэ, уран һайханай уншалга эстетическэ хүмүүжүүлгэтэй нягта холбоотой бшуу.

Тиимэ болохолоороо, үхибүүдтэ үгтэһэн түрэлхини бэлигые бага наһандань хүгжөөхэ, һалбаруулха гээшэ бүхы багшанарай зорилго болоо һаа, һуралсалайшье, хүмүүжүүлгыншье хэрэгтэ амжалта түйлагдаха гэжэ һанамаар агша.

Ц. ДОНДОГОЙ,
поэтесса.

МАКСИМ ГОРЬКИЙН түрэһөөр 100 жэлэй ойдо

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. М. Горький „Хүн" гэжэ поэмээ В. В. Стасовта уншажа һууна. (Куоккала, 1904 он).

ТАСС-ай фотохронико.

АРАДАЙ ЗҮРХЭН

«Алексей Максимович Горький...—гүн ехэ, дошхон далай гээшэ»,—гэжэ нэгэ литератор хэлэһэн юм. Тэрэ яһала зүб хэлээл даа! һанаад үзыт: Горькиин хэһэн, бүтээһэн ажалынь далай мэтэ ехэл, аяар жаран гурбан боти болохо зохёолнуудайнь удха далай мэтэ гүнзэгыл, мүн өөрөө далай мэтэ үргэн арад түмэнэй дундаһаа ургажа гараһан ха юм. Тиимэл хадань совет арад, бүхы дэлхэйн урагшаа һанаатай хүн зон тэрэниие ажалша арад зоной зол заяанай түлөө тэмсэгшэ, өөһэдынгөө агууехэ уран зохёолшо гэжэ үнэн зүрхэнһөө мэдэрдэг, гүн сэдьхэлһээ баясадаг.

Алексей Максимович бүри залуу наһандаа арад зоной эрхэ сүлөө ба зол жаргалай түлөө тэмсэгшэ болон, уран зохёолнуудые бэшэжэ, революционно хүдэлөөндэ хамаадажа эхилһэн юм. Тэрэнэй «Данко тухай домог», «Сокол тухай дуун», «Буревестник», Фома Гордеев тухай роман, «Эхэ» гэжэ туужа болон бусад олон зохёолнуудынь үзэл сурталыень элитээр харуулһан, нэгэ талаһаа түрүү хүнүүдтэ һайшаагдаһан, нүгөө талаһаа хаанай сахюулшадай дура гутааһан юм. Энээнэйнгээ түлөө түрмэдэшье хаагдаһан байха. Гэбэшье революциин сусаршагүй буревестник, агууехэ гуманист Алексей Максимовичай хархис дарлалта, хара мэхэ гохо, хуушанай зэрлиг ёһо заншалые элирүүлэн, ажалша бэрхэ, үнэн сэхэ хүнүүдэй зол жаргалай түлөө наһанайнгаа эсэс хүрэтэр тэмсэһээр ерэһыень мэдэнэбди.

М. Горький анханһаа хойшо ородой болон дэлхэйн түрүү зохёолшодой дүршэл шадабари ба зан заншалые хараадан, ушар ёһые үнэн зүбөөр харуулдаг байгаа. Харин Октябриин революциин илаһанай һүүлээр дэлхэй дээрэ эгээл демократическа, үнэн зүб совет литература байгуулха хэрэгтэ хүсэ шадалаа гаргажа эхилээ һэн. Тиихэдээ гансахан ород литературада һаналаа табидаг бэшэ, харин орон доторхи олон яһатанай литературада адли анхаралаа табижа, тэдэниие эмхидхэлэйшье, үзэл бодолойшье, уран шадабаринишье талаар хүтэлбэрилдэг бэлэй. Тиихэ үеын Куприн, Серафимовичһоо эхилээд, мүнөө үеын уран зохёолшод хүрэтэр Алексей Максимовичһаа захяа заабари абаагүй, туһаламжадань хүртөөгүй гү, али литература тухай хэлэһэн сэсэн статья болон бэшэгүүдыень уншаагүй хүн хомор байха. Нэгэндэ зүбшэл үгэжэ, нүгөөдэдэ нүхэрэй ёһоной шүүмжэлэл хэжэ, гурбадахида номыень хэблүүлжэ, дүрбэдэхидэ зөөреэршье туһалжа байһаниинь мэдээжэ.

Манай Буряадайшье уран зохёолшод нэгэтэ бэшэ Алексей Максимовичтай уулзажа, сэсэн мэргэн үгыень шагнаһан, захяа заабаридань хүртэһэн байха юм. Жэшээнь, ахамад уран зохёолшо Х. Намсараев 1931 ондо агууехэ уран зохёолшотой Москвада уулзаһан тухайдаа иигэжэ бэшэнэ: «Пролетариин агууехэ уран зохёолшо, совет ороной уран литературын үндэһэ һуури табигша, тэрээнэй бодото эсэгэ Алексей Максимовичай нэгэн үе уяран байжа, нэгэн үе урихан энеэбхилэнги шарайгаар бидэниие харан байжа хэлэһэн гүнзэгы удхатай, холые хараһан сэсэн үгэнүүд үдэр бүхэндэ бидэндэ һургаал боложо ерэһэн байдаг...

Агууехэ Эсэгэ уран зохёолшо Алексей Максимович Горькиин гүн гүнзэгы уран зохёол шэнэхэн бадаржа байгаа манай буряад уран зохёолой литературын алтан һүлдэ, мүн манай буряад арадай хүсэл зоригые хангагша эрдэни зэндэмэни мүн».

Хоца Намсараевич гушаад онуудта ород болон совет түрүү уран зохёолшодой, нэн түрүүн М. Горькиин зохёолнуудые уншажа, тэдэнэй уран шадабари, маяг заншалыень шудалдаг байһан юм. Магад, тэрэнэйнь нүлөөгөөр, Сэдүүгэй Цыремпил Павел Власов хоёрой хуби заяан адлирхуугаар харуулагдана бэшэ аал? Мүн арюухан Должодшье, Ниловнада адли, революционно хүдэлөөндэ хамаадажа, Цыремпилээ дэмжэнэ бшуу.

Алексей Максимович уран зохёолой удха түгэлдэр байха таладань анхаралаа табихаһаа гадна, уран найруулгадань, хэлэндэнь нилээд һаналаа табижа: «Хэлэсэ һайса шудалагты. Ород үльгэрнүүдые, онтохонуудые уншагты. Арадай дуунуудые һонирхогты», — гэдэг һэн. — Өөртөө эрилтэ ехэтэй байгты. Хэтэ гална олон үгэ хэрэгтэй бэшэ. Сэсэг бүхэн олон набша намаатай байха тумаа һайхан болодог бэшэ юм». Манайшье буряад уран зохёолшод, үбгэн, залуугүй, энэ зүбшэлые хараада абажа, зохёолойнгоо тодо хурса хэлэтэй байхынь тулада оролдодог. «Үгэ бүхэн өөрын шэгнүүртэй, онсо удхатай байха юм. Тиимэ хадань тэрэниие хонноожо, зохихо газартань хэрэглэхэ юм шуу»,—гэжэ Х. Намсараевай ходо хэлэдэгыень һананаб. Өөрөөшье энээнэй тулада оролдодог, арадайнгаа аман зохёол шэнжэлдэг һэн.

Алексей Максимович залуу уран зохёолшодой хүмүүжэлдэ, тэдэнэй бэлиг шадабаряа дээшэлүүлхэ ябадалда туһалхаһаа гадна, хүдэлмэришэн болон хүдөөгэй бэшэгшэдтэ, газетэнүүдэй хүдэлмэридэ һанал бодолоо саг үргэлжэ табидаг байгаа. Бага гү, али ехэшье уран зохёолшын зохёолые, бэшэгыень уншаад, тэрээндэ һанамжаяа, зүбшэл заабаряа заатагүй ябуулдаг бэлэй. Хамта дээрээ 8000 гаран бэша[…] тэ эльгээһэн байха. […] «Та сэсэг набша, […] шубуу шонхорһоо гадн[…] дээрэ хүнүүд ажаһууд[…] жэ обёоронгүй үнгэрһэн […] Хүнүүлгэ дуратай болыт[…] ажал хүдэлмэрилэ, урма […] оролдолгодонь...», — гэж[…] захина.

Буряадай журналист […] гэдэгшье Алексей Ма[…] бэшэг эльгээгээд, тэрэ[…] рюу абахадаа баярлаха[…] баярлаа юм.

Буряадай уран […] М. Горькиин сог залаяр[…] гүй, мүнхэ зохёолнуудые[…] тэдээ түрэлхи хэлэн дээр[…] суулхын тулада гуш[…] хойшо оролдоһон юм. […] «Сокол тухай дуун», «[…] Ленька хоёр» болон бус[…] зууд оршуулагдажа, ту[…] хэблэгдээ һэн. Тэрээн[…] «Эхэ», «Минии универс[…] олон рассказууд орш[…] тусгаар номууд болон […] юм. Мүнөө «Шэлэгдэм[…] зууд» буряад хэлэн д[…] болоод гарахаяа бай[…] соо «Макар Чудра», […] хүгшэн», «Челкаш», «[…] хани», «Нэгэтэ намар», […] тухай дуун», «Үбгэн а[…] хоёр», «Хорин зургаа […] «Емельян Пиляй», «[…] гэхэ мэтын рассказуу[…]

Буряад уншагшад агу[…] зохёолшын зохёолнууд[…] гаар уншадаг байна.

Б. САН[…]
уран зо[…]

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

Президентын тушаалда США-гай Компарти өөрынгөө кандидадые дэбжүүлхэ

НЬЮ-ЙОРК, мартын 19. (ТАСС). Ноябриин һунгалтын үедэ президентын тушаалда өөрынгөө кандидадые дэбжүүлхэ гэжэ США-гай Коммунис парти шиидхээ. Энээн тухай США-гай Компартиин генеральна секретарь Гэс Холл корреспондентнүүдтэ мэдээсээ. Һүүлшын үедэ болоһон политическэ ушарнуудые анхаралдаа абан, партиин национальна комитет энэ шиидхэбэри гаргаа гээд Холл хэлээ.

Президентын тушаалда ба бусад тушаалнуудта кандидадууд июльдэ болохоёо байһан партиин съезд дээрэ һунгагдаха гээд Холл нэмээжэ хэлээ. Һунгалтын бюллетеньдэ Коммунис партиин кандидадуудые оруулха эрилтэнүүдые дүүргэхэ талаар юридическа бэрхэшээлнүүдэй тохёолдохо байһые хараадаа абан, США-гай Компарти хадаа коммунист кандидадуудай нэрэ обогые бюллетеньдэ нэмэжэ бэшэхыень һунгагшадые уряалха байна.

Родезидэхи дайн байлдаан

ДАР-эс-САЛАМ, мартын 19. (ТАСС). Родезиһээ абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, Замбези мүрэнэй голдо африкан патриодуудай болон Смидэй засаг түрын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоорондо байлдаанууд боложол байһаар. Расистнууд патриодуудта эсэргүүгээр авиацие хэрэглэнэ.

Смидэй засаг түрэдэ эсэргүү бүгэдэ нийтын зэбсэгтэ тэмсэл хэхыень Родезиин африкан хүн зониие Зимбабвиин африкан арадай союз (ЗАПУ) уряалаа гэжэ мэдээжэ. «Бүгэдэ нийтын добтолго хэхэ саг тулажа ерээ» гээд ЗАПУ-гай мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Бүхы юумэн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, расистнууд түбэгшөөн айжа байнхай. Полици болон армиһаа амаралтада табилга болюулагдаа. Полицинихид болон солдадуудай өөһэдынгөө частьнуудта бусаха тухай захиралта кинотеатрнууд соошье дамжуулагдаһан байха юм.

УРДА ВЬЕТНАМДАХИ ДАЙН БАЙЛДААН

ЛОНДОН, мартын 19. (ТАСС). Дбигхадахи баазада—Урда Вьетнамай хойто талын хүбида байдаг американ далайн-сэрэгэй пехотые хангадаг томо баазада Урда Вьетнамай патриодууд горитойхон аюул тохёолдуулжа байнхай. Артиллерийскэ ба миномётно буудалгануудаар дэмжэгдэн, арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд американ далайн-сэрэгэй пехотын дүрбэдэхи полкые добтолоо. Байлдаан 5 часай турша соо үргэлжэлөө гээд Рейтер агентствын корреспондент Сайгонһоо мэдээсэнэ.

Сайгон шадарай районуудые сэбэрлэхэ талаар 50 мянган хүнһөө бүридэһэн американ сэрэгшэдэй ябуулганууд урагшагүйдэнэ. Америкын командованиин хараалһан энэ ябуулга сэрэгэй талаар Урда Вьетнамай патриодуудта тиимэ ехэ аюултай бэшэ, харин Сайгоной хүн зондо, хилын саанахи олониитэдэ һанал сэдьхэлэй нүлөө үзүүлхэ зорилготой гээд Рейтер агентствын корреспондент тэмдэглэһэн байна.

Сайгон Далат хоёрые холбодог дүрбэдэхи стратегическэ харгыгаар ябажа байһан туһамаршадай сэрэгүүдэй частьнуудые арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд амжалтатайгаар добтолоо. Байлдаанай үедэ Сайгоной сэрэгүүд ехэ хохидолдо ороһон байха юм.

Урда Вьетнамай арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд ороной урда районуудта американ-сайгон сэрэгүүдтэй байлдаа хээ. Камау городһоо урагшаа 19 километртэ байһан дайсанай сэрэгүүдые патриодуул миномёдоор буудаа.

Меконг мүрэнэй адагта шанга тулалдаанууд боложол байһаар. Сайгонһоо баруун-урагшаа 64 километргэ 5 часай турша соо байлдаан болоһон байна. Американ сэрэгүүд ехэ хохидолдо ороо.

Кхесани ба Банметхыот шадарай районуудые «В-52» гэжэ стратегическэ бомбардировщигууд дахяад бомбодоһон байна.

139 конгрессменэй уряа

ВАШИНГТОН, мартын 19. (ТАСС). Зүүн-Урда Азида Америкын бэелүүлдэг политикые конгресс дээрэ наринаар шэнжэлхэ шухала гэжэ США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын 139 гэшүүн тоолоһон байна.

Хамта дээрээ 60 миллион үлүүтэй американ һунгагшадые түлөөлэгшэдэй палатада түлөөлдэг 98 конгрессмен республиканец, демократическа партиин 41 гэшүүн дүрбэн резолюци дурадхаһан байна. Тэдэнэй удхань ямар бэ гэхэдэ, Зүүн-Урда Азида, тусхайлбал, Вьетнамда правительствын бэелүүлдэг политикые конгресс дээрэ эгээн лэ эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэхэ эрилтэ табиһан байха юм.

Гал шатаадаг бомбонууд—американ алууршадай зэбсэг болонхой

ВАШИНГТОН, мартын 19. ТАСС-ай корреспондент А. Меликян иигэжэ дамжуулна:

Вьетнам арадта эсэргүү дайн байлдаанда США гал шатаадаг бомбонуудые үзэгдөөгүй олоор хэрэглэжэ, энгэй хүн зониие олоор алана, хюдана.

Пентагоной мэдээнэй ёһоор, США-гай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд 1963 онһоо хойшо Хойто ба Урда Вьетнамда хамта дээрээ 100.000 үлүүтэй тонно шэгнүүртэй гал шатаадаг бомбонуудые хаяа. Гансахан 1966 ондо американ авиаци 55.000 шахуу тонно гал шатаадаг бомбо хаяһан байна.

Маврикидэхи байдал

ДАР-эс-САЛАМ, мартын 19. (ТАСС) Порт-Луиһаа (Маврикий аралнууд) абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, шажан мүргэлэй шалтагаанаар хүн зоной элдэб бүлэгүүдэй хоорондохи харилсаанай шэнээр хурсадаһан дээрэһээ арал дээрэ харуул табигдадаг болоһон байгаа. Энэ гурэмые сахяагүй гэжэ гэмнээд, 130 хүниие полици арестоваһан байна.

Маврикий урдань Англиин колони байһан аад, энэ оной мартын 12-то бэеэ даанхай байдалтай болоо гэжэ мэдээжэ. Бэеэ даанхай байдалтай болохын урда тээ хүн зоной элдэб бүлэгүүдэй хоорондо болоһон хёмороос шалтаг болгон, Англиин правительство Маврикидэ өөрынгөө сэрэгүүдые оруулһан байха юм. Индиин океанай баруун талын хүбида байһан Маврикиин стратегическэ байдал ехэ удха шанартай гэжэ тоолодог дээрэһээ Англи Маврикиин бэеэ даанхай байдалтай болоһон үдэр шэнэ бэеэ даанхай гүрэнэй правительствотой договор баталжа, тэндэ өөрынгөө сэрэгүүдые барижа байха эрхэ өөртөө үлөөһэн байна.

Тэсэшэгүй политическэ оршон байдал

БЕРЛИН, мартын 19. (ТАСС). Баруун Берлинэй артист Вольфганг Килинг өөрынгөө басагантай хамта Баруун Берлинһээ гаража, Германиин Демократическа Республикада байдаг болоо. Вьетнамда США-гай хэжэ байһан зэрлиг муухай дайн байлдаае буруушаадаг бүхы хүнүүдые хашаха хабшаха талаар Баруун Берлиндэ тохёолдоһон политическэ оршон байдал нютагаа урилалгын шалтагаан болоно гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

КОНФЕРЕНЦИ[…]

КПСС-эй Түнхэ[…] политическэ гэгээрэ[…] түүхэ ба культуры[…] дые сахин хамгаа[…] конференци үнгэрг[…] тус эмхиин түрүү[…] Санжеев элидхэл х[…]

Эсэгэ ороноо хам[…] ехэ дайнда баат[…] унаһан хүбүүдтэ […] обелиск, хүшөө пам[…] һэг, Хэрэн, Шэмхэ, […] рай-Һубаг болон бус[…] та һүүлшын хоёр […] соо бодхоогдоо.

Каландаришвилиин[…] табигдаһан хүшөөнү[…] лиинхид шефтэ […] нангинаар хаража, […] даг. Мүнөө жэлдэ[…] гууд бусад нютагуу[…] хо, Хэрэн тосхондо […] хэ. Тус музейдэ бу[…] данай хубсаһа, зүү[…] табигдаха юм.

Конференци дээр[…] үгэ хэлэжэ, үнэтэ […] дые оруулаа.

Б. Б[…]

ҮЗЭСХЭЛ[…] ҺАЙХА[…] ГАЗАР[…]

«Бурятцелинстрой[…] 590-дэхи онһожору[…] нүүдэл колоннын […] вичай участогай […] үдэрнүүдтэ эршэм[…] ажаллажа байна. Со[…] эрье дээрэ баригда[…] ристическэ баазые […] хүрэтэр ашаглалга[…] зорилго тэдэнэй ур[…] хай.

Туристическэ шэ[…] хэ зунай сезондо ту[…] тэхэ ехэ бэлэг боло[…] рэ бааза Байгал да[…] рэ үзэсхэлэн һайха[…] ригдаха юм. Тэнд[…] байратай ехэ бэй[…] байра, дизельнэ э[…] уһа бүлэхэ насос т[…]

Баазын гол бай[…] тала загаһанай ха[…] ляар жэжэ хабтага[…] гэ бүриин шэрээ[…] байна. Байшангай […] шэллэгдэһэн үргэ[…] Веранда дээрэһээнь […] сэнхирлэн харагда[…]

Мүнөө барилгаш[…] штукатурна хүдэл[…] сагаадажа эхилээ. […] дэнэр тус баазые э[…] хи кварталда ашаг[…] ха гэһэн социалис[…] гэхэ бата най[…] ажаллана.

Туристическэ ба[…] дээрэ колоннын […] — штукатурнууд К[…] ло, Валентина Сур[…] Надежда Юнусова, […] хан Николай Гу[…] эршэмтэйгээр хүд[…]

Ю. МЕ[…]

АХА ДҮҮНЭР ШЭНГЕЭР УГТАЯ

ХОДОДОО ХАЛУУНААР ХҮЛЕЭНЭБДИ

Ажалай нөөсэ, хүсэ ашаглаха управленидэ бэшэгүүд таһалгаряагүй ерэжэл байдаг. Үгышье һаа, хонхо наяраад, хүдэлмэришэ хүсөөр хангаха гүйлтатайгаар предприятинуудһаа гү, али эмхи зургаануудһаа хандажал байдаг. Тус управлени нёдондо жэлһээ хүдэлжэ захалаа. Гэбэшье багахан болзор соо горитой хүдэлмэри ябуулаа гэжэ хэлэмээр.

Управлениин хүдэлмэрилэгшэд предприяти, колхоз, совхозуудта онножо, хүдэлмэришэдөөр хэр дуталдадагыень мэдэжэ абадаг. Ямар нэгэн шалтагаанаар гэртээ һууһан хүнүүд нийтын ажалда хабаадуулагдадаг байна.

Гансахан үнгэрэгшэ жэлэй туршада город, посёлогуудай 2649 хүниие ажалда оруулаа.

Колхоз, совхозуудые хүдэлмэришэдөөр хангаха хэрэгтэ управлениин зүгһөө бага бэшэ анхарал хандуулагдана. Үнгэрэгшэ жэл 450 айл бүлэ (922 хүдэлмэришэд) хүдөө тосхондо һуурижахаар ябуулагдаһан юм. Тэдэнэй 250-ниинь механизаторнууд юм. Нүүжэ ошогшодой олонхинь хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилхын тула эршэмтэй һайнаар хүдэлжэ байнхай.

Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хүдэлдэг Ивановтоной бүлые абаад үзэе.

Алексей Прокопьевич Евдокия Михайловна хоёр колхоздо ерэмсээрээ хонидо ороо һэн. 670 ехэ хонидые даажа абаад, һайнаар харууһалжа байна.

Мүн энэл колхоздо аяар холын Татарһаа нүүжэ ерэһэн Мухтарулла Сафинович Гульсина Гульматдиновна хоёр хүдэлдэг. 648 хониһоо 648 хурьга абаха гээд, хурьгадаа гарзалуулангүй түлжүүлжэ байна. Ерэхэ зун 3,2 килограмм нооһо хонин бүриһөө хайшалха уялгатай. һанаһандаа хүрэхэ байһандань һэжэг түрэнэгүй.

Прибайкалиин аймагай «Путь к коммунизму» колхозойхид Шавкуновтанай, Чухломинагай бүлэ тухай магтан дурдадаг.

Хүдөө нютаг нүүжэ ерээд, урагшатай һайнаар ажаллажа байһан иимэ бүлэнүүд Буряадтамнай олон.

Ямар нэгэн эмхи зургаанда, предприяти болон колхоз, совхозуудта хүнүүдые эльгээхэһээ урид управлениинхид тэдэнтэй хөөрэлдэдэг, дуратай, дурагүйень мэдэжэ абадаг. Хэрбээ залуушуул һаань—ажалайнгаа зам зүбөөр шэлэхэ ябадалдань туһалдаг юм. Эгээл тиимэһээ нүүжэ ошоһон газарайнь комсомолой, партийна организацинууд тэдэндэ онсо анхарал хандуулдаг, али болохо аргаар туһаламжа үзүүлдэг байна.

Ажалай нөөсэ, хүсэ ашаглаха управленидэ 56-дахи механизированнэ колоннын кадрнуудай таһагай ахалагша инспектор нүхэр Неродов иигэжэ бэшэнэ:

«Манай колоннодо эльгээгдэһэн бүлэг хүдэлмэришэд һайн талаһаа бэеэ харуулаа.

Лукьян Яковлевич Ярыгин 1-дэхи разрядаар хүдэлжэ байһанаа, мүнөө 2-дохи разрядтай болоо. Ажалай журам нэгэтэшье эбдээгүй, ямаршье даабари шууд шударгыгаар дүүргэдэг. Һарадаа 160—217 түхэриг хүрэтэр салин хүлһэ олоно.

Галина Филимоновна Титова мүн лэ бэрхээр хүдэлнэ. Һара бүри 130—160 түхэриг алгадгүй олождо байдаг.

Иимэ жэшээтэ һайн хүдэлмэришэдые манда эльгээжэ байхыетнай хүсэнэбди. Байра байдалай талаар шадалаараа хангаха гэжэ найдуулнабди».

Тамара Рябова, Владимир, Мария Субботинтон Баргажанай совхоздо хүдэлдэг.

— Совхоздо ошоо һаатнай яаха гээшэб? Тэндэ хүнүүд дуталдана, —гэжэ ажалай нөөсэ, хүсэ ашаглаха Управлениин этигэмжэтэн Разуваева тэдэнэй хэлэхые шагнаһанай, һайса бодожо үзэһэнэй һүүлдэ дурадхаа һэн.

— Баргажанай совхоздо ошожо, хаража, хүтэлбэрилэгшэдтэйнь хөөрэлдэжэ ерэгтыш даа. Минии һанахада, ехэл таарамжатай байха,—гэжэ дурадхаа һэн.

Уданшьегүй хаража үзэжэ ерэһэнэйнгээ һүүлээр тиишэ ошохо дуратай байһанаа тэдэнэр мэдүүлээ бэлэй.

Мүнөө гурбуулан мал харана. Совхоз соогоо бэрхэ малшад гэһэн суудa гаража байнхай.

Энэл аймагай Бодоной совхоздо электро-гагнуурша С. М. Мисюркеев управлениин путёвкоор эльгээгдэһэн юм.

Эдэнэй бүлэдэ совхоз тэрэ дары гэр үгэһэн, мүнгэн туһаламжа үзүүлһэн байна. Совхозой ударидагшадай энэ анхарал оролдолгые харюулхын тула Мисюркеев оролдосотойгоор хүдэлдэг.

Хүн зоной эрилтэ гүйлтые түргөөр, хүсэдөөр хангаха зорилгоор ажалай нөөсэ, хүсэ ашаглаха управлениин түлөөлэгшэд горитой хүдэлмэри ябуулдаг. Энэ талаар Кабанскын аймагай түлөөлэгшэ Г. П. Соколовой, Баргажанай аймагай—О. П. Разуваевагай нэрэнүүдые онсолон тэмдэглэмээр. Гүйлтатай ерэһэн хүнүүдтэ урин налгайгаар хандадаг, боломоор туһаламжа саг доронь үзүүлдэг байха юм.

Гэбэшье гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые ажалда оруулха талаар бэрхэшээл үшөөл ушардаг байһаар. Зарим газарта ясли, саадуудай дутамаг дээрэһээ гэрэй эзэн эхэнэрнүүдые ажалда оруулха болоходо бэрхэшээл тохёолдодог. Гэртээ хээд байха хүдэлмэри тэдээндэ оложо үгэбэл таатай һэн. Энэ талаар Улаан-Үдын оёдолой фабрикын дирекци болон месткомой гаргаһан үүсхэлые һайшаан дэмжэмээр. Тус фабрикын хүтэлбэрилэгшэд 45 оёдолшо гэрэй эзэн эхэнэрые дуудажа, дотор хубсаһа, простыня, мүн бэшэшье хубсаһа хунар гэртээ оёхыень дурадхаа һэн. Тэдэнэр арсаагүй.

— Гэртээ хэхээр үгтэһэн хүдэлмэри гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэ ехэ таарамжатай,—гэжэ фабрикын мастер Пакия Шамсутдиновна Сахабутдинова хөөрэнэ. Фабрикадашье ехэ туһа болодог. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд 80—100 түхэригтэ хүрэтэр олзо олодог байна. Тэдэнэй туһаламжын ашаар фабрикымнай продукциин хэмжээн нэмэнэ.

Нийтын хүдэлмэридэ хабаадангүй, ямар нэгэн шалтагаанаар гэртээ байһан хүнүүдэй тооё абажа, ажалда хэрэглэхэ арга бии.

Дунда, найман жэлэй тухай һургуули дүүргэһэн залуушуулые хүдэлмэридэ элсүүлхын тула горитой оролдолго гаргадаг юм. Предприятинууд, барилгын эмхи зургаануудта үнгэрөөшэ жэлэй хугасаа соо 4996 эдиршүүл эльгээгдэһэн байха.

1967 ондо олон залуушуултай хамта Гена Иванов мяханай комбинадта ерээ һэн. Мүнөө дүршэлтэй хүдэлмэришэдһөө дутуугүйгөөр хүдэлдэг болоо. Ажалай һүүлээр үдэшын һургуулида һуража, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ. Тиихэдэ Геннадий Хрущевые мяханай комбинадта хэн мэдэхэгүйб? Геннадий богонихон болзор соо бэеэ харуулжа шадаа. Цехэйнь комсомолшууд эхин организацинигаа секретаряар һунгажа, ехэ этигэл үзүүлээ.

«Электромашина» заводой коллектив Ваня Кравцовые ходо магтадаг. Бэлигтэй энэ хүбүүн заводто ороһоор бэрхэ токарь болоо.

Колхоз, совхоз, предприяти ба барилгын эмхи зургаануудые эрхим һайн мэргэжэлтэдээр хангажа байхын тула тус управлени ехэ арга боломжотой гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Управлениин хүдэлмэрилэгшэд республикынгаа экономикые хурдан түргөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана.

А. ШУЛУНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хабар ба агроном» гэһэн түрүү бэшэг.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Экономиин мастернууд олошорог лэ» гэһэн Н. Гавриловай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: А. М. Горькиин түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: дэлхэйн һонин. Спорт.

Кигали—Африкын бишыхан гүрэн бологшо Руандийска республикын нийслэл юм. Энээниие «дэлхэй дээрэхи эгээн лэ бишыхан нийслэл» гэжэ бүхы энциклопединүүд соо нэрлэһэн байдаг. Энэ город 10 мянганһаа олон бэшэ хүн зонтой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүтэ шадарайнь тосхоной африкан эхэнэр өөрынгөө туһалагша аха хүбүүнтэеэ хамта Кигалиин дэлгүүр тээшэ яаран ошожо ябана. ТАСС-ай фотохронико.

Редактор[…]
М. Н. […]

Манай адрес, телефо[…]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редак[…] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. [...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секрет[…] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяй[…] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промыш[…] строительства—61-35, советского строительства и б[…] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—[…] формации—34-05, общественная приёмная—56-6[…] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография Управления по печа[…] вете Министров БурАССР

Н-04123. Зак. […]